

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 48

София, петък, 4 март

1932 г.

50. заседание

Срѣда, 2 март 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. и 10 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

Стр.

Стр.

Отпуски, разрешени на народни представители . . . 1025

дентъ, и 4) какви мѣрки възнамѣрява да вземе за наказание на виновнитѣ. (Развиване и отговоръ) . . . 1032

Питания:

1. Отъ народния представителъ П. Стайновъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно убийството въ с. Лопянь, Тетевенско, на окръжния съветникъ и виденъ членъ на Демократическия сговоръ въ Тетевенска околия Михаилъ Лацовъ на 22 февруарий 1932 г., следъ извършването на общинския изборъ въ селото. (Съобщение) . . . 1026
2. Отъ народния представителъ Г. Енчевъ къмъ сѣщия министъръ относно станалото убийство въ Орѣховско. (Съобщение, развиване и отговоръ) 1026
3. Отъ народнитѣ представители К. Пастуховъ и К. Лулчевъ къмъ сѣщия министъръ относно убийството край с. Букьовци, извършено въ предвечерието на допълнителния изборъ въ Орѣховска околия. (Развиване и отговоръ) . . 1030
4. Отъ народния представителъ д-ръ И. Бешковъ къмъ сѣщия министъръ — пита: 1) известенъ ли му е инцидентътъ край с. Букьовци; 2) истина ли е, че Александъръ Табаковъ е агентъ на Дирекцията на полицията; 3) защо не е взелъ своевременно мѣрки, за да осуети печалниятъ инци-

Случки:

1. Сбиване между народнитѣ представители И. п. Рачевъ и Т. Бончевъ . . . 1033
2. Изключване народния представителъ Стаматъ Ивановъ за три дни за некоретно държане въ Парламента . . . 1041

Предложение за одобрение постановленията на Министерския съветъ относно Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, взети презъ 1931 г. (Приемане) . . . 1047

Законопроекти:

1. За закрила на земледѣлца-стопанинъ. (Първо четене — продължение разискванията) . . . 1047
2. За измѣнение чл. 178 отъ закона за народното здраве отъ 9 мартъ 1929 г. (Предложение на народнитѣ представители д-ръ Г. М. Димитровъ, д-ръ Д. Бурилко и Л. Гюровъ) (Съобщение) 1050

Дневенъ редъ за следващото заседание . . . 1050

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присѣдствуватъ нужното число народни представители, заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъдствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ Драгомиръ, Атанасовъ Русенъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бояджиевъ Асенъ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Йото, Василевъ Слазейко, Велчевъ Иванъ, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Даневъ д-ръ Стоянъ, Дековъ Петко, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Захари, Димчевъ Василь, Доброволски Стефанъ, Домузчиевъ Василь, Думановъ д-ръ Никола, Ецовъ Борисъ, Желябовъ Жеко, Илиевъ Стойко, Каракашевъ Никола, Косевъ Костадинъ, Кръстевъ Гето, Куцаровъ Тодоръ, х. Лековъ х. Андрей, Лулчевъ Коста, Ляпчевъ Андрей, Милевъ Милю, Мирски Христо, Мутафовъ д-ръ Христо, Николовъ Лазаръ, Орозовъ Александъръ, Петковъ Петко, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Никола, Пулевъ Стамо, Радоловъ Александъръ, Рафанловъ Филиппъ, Рашковъ Христо, Сарафовъ д-ръ Ангелъ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Таслаковъ Цвѣтко, Томчевъ Ангелъ, Тотевъ Деню, Хайруловъ молла Юсеинъ, Христовъ Христо.

Цановъ Стефанъ, Шидерски Едрю, Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ Василь).

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпущъ на следнитѣ народни представители:

- На г. Русенъ Атанасовъ — 3 дни;
 На г. д-ръ Иванъ Бешковъ — 1 день;
 На г. Георги Геновъ — 2 дена;
 На г. Никола Пѣдаревъ — 20 дни;
 На г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ — 1 день;
 На г. Стойчо Георгиевъ — 3 дни;
 На г. Борисъ Ецовъ — 2 дена;
 На г. Тодоръ Куцаровъ — 2 дена;
 На г. Ангелъ Томчевъ — 2 дена и
 На г. Костадинъ Косевъ — 3 дни.

Народниятъ представителъ г. Хафузъ Юсеинъ Тахировъ, който се е ползувалъ досега съ 27 дни отпущъ, моли, да му се разреши още единъ день отпущъ.

Конто г. г. народни представители сѣ съгласни да се разреши на народния представителъ г. Хафузъ Юсеинъ Тахировъ 1 день отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието рѣча.

Народният представител г. молла Юсеинъ Хайруловъ, който се е ползувалъ досега съ 21 дни отпускъ, моли да му се разреши 3-дневенъ отпускъ.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. молла Юсеинъ Хайруловъ 3-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Михаилъ Бойчиновъ моли да му се разреши 4-дневенъ отпускъ. Ползувалъ се е досега съ 23 дни отпускъ.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Михаилъ Бойчиновъ 4-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Петко Дековъ моли да му се разреши 5-дневенъ отпускъ. Ползувалъ се е досега съ 21 дни отпускъ.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Петко Дековъ 5-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпили сж следнитъ питання:

Отъ народния представител г. Петко Стайновъ до г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, относно убийството въ с. Лопянь, Тетевенско, на окръжния съветникъ и виденъ членъ на Демократическия сговоръ въ Тетевенска околия Михаилъ Лацовъ на 22 февруарий 1932 г., следъ извършването на общинския изборъ въ селото.

Това питане ще се изпрати на г. министра на вътрешнитъ работи, за да отговори.

Сжщо така е постъпило питане отъ народния представител г. Георги Енчевъ, относно станалото убийство въ Орѣховско.

Г. министърътъ на вътрешнитъ работи е готовъ да отговори на питанята на народнитъ представители г. Кръстю Пастуховъ, г. Георги Енчевъ и г. д-ръ Иванъ Бешковъ.

Има думата народният представител г. Георги Енчевъ.

Г. Костовъ (раб): Ами на нашето питане кога ще отговорите?

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля ви се, г-да! Г. министърътъ е готовъ да отговори на тѣзи три питання.

Нѣкой отъ работницитъ: Какъ така, бе джанъмъ?

К. Пастуховъ (с. д): Г. председателю! Азъ чухъ, че Вие съобщихте, какво г. министърътъ ще отговори на моето питане. Моето питане предшества това на г. Енчевъ, следователно, г. министърътъ трѣбва да отговори първо на моето питане.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Редътъ нѣма значение.

С. Мошановъ (д. сг): Какъ да нѣма значение?

Г. Костовъ (раб): Защо не се отговаря на нашето питане? Вие ще се подигравате ли?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се, г-да. Вие знаете, че има парламентаренъ редъ. (Възражения отъ работницитъ)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни)

Р. Рангеловъ (раб): Отъ два месеца има депозирани питання, на които не се отговаря. Това парламентаренъ редъ ли е?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Предупреждавамъ ви, г-да. Моля ви се! (Възражения отъ работницитъ)

К. Пастуховъ (с. д): Азъ дадохъ питането си вчера, преди питането на народния представител г. Енчевъ и отъ бюрото ми се каза, че днесъ ще ми се отговори. Азъ моля г. председателятъ да каже, дали г. министърътъ на вътрешнитъ работи желае да отговори на моето питане, или предпочита да пререди и да отговори на питанята, които сега му се отправятъ.

Г. Костовъ (раб): Точно така.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля ви се, г. Костовъ.

М. Станевъ (раб): Г. министре! Ние подадохме питане вчера. Не желаете ли да ни кажете, ще отговорите ли или не?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: После ще отговоря на тѣхъ. Сега азъ ще отговоря на тритъ питання, които сж подадени вчера. Тѣ сж почти съ едно и сжщо съдържание — досежно убийството въ връзка съ избора въ Орѣховска околия. Това сж питанята на г. Кръстю Пастуховъ, г. д-ръ Бешковъ и г. Георги Енчевъ. Кой отъ тримата запитвачи ще говори пръвъ, дали г. Енчевъ или г. Пастуховъ, това е безразлично за мене. Азъ съмъ съгласенъ г. Пастуховъ пръвъ да говори. Материята е една и сжща.

А. Христовъ (д. сг): Трѣбва да се отговори по реда на постъпването на питанята — така е правилникътъ.

Б. Кръстевъ (раб): Преди 15 дена съмъ подаль едно питане за изборния тероръ въ Русенския окръгъ. Въпрѣки че г. Енчевъ прави днесъ питането си, Вие намирате за умѣстно да отговорите на него, защото той излиза отъ правителственото болшинство, а не желаете да отговорите на моето питане.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля ви се, г-да. Г. министърътъ е готовъ да отговори на тѣзи три питання.

Б. Кръстевъ (раб): Не е готовъ да отговори на нашето питане. Вие сте гузни и затуй не щете да отговорите на нашето питане.

Председателстващъ Н. Шоповъ. (Звъни) Внимавайте, г-да! Предупреждавамъ ви! Съобщавамъ ви, че бюрото не е въ състояние да ръководи заседанието, ако не спазвате елементарния редъ, който трѣбва да има тукъ.

Б. Кръстевъ (раб): Вие не спазвате реда.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Б. Кръстевъ (раб): Тѣй ли ще карате и тукъ, както въ Орѣховска околия?

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля ви се!

А. Неновъ (раб): Разбра се: г. министърътъ е въ невъзможност да отговори на нашето питане!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г-да! Безъ повече предупреждения, съобщавамъ ви, че ако продължавате да внасяте смутъ въ заседанието, ще прибѣгна къмъ санкции.

С. Ивановъ (раб): Какъвъ смутъ бе, г. председателю? Тамъ всевъзможни кокошкарки и процепи вилѣятъ, тѣ сж, които внасятъ смутъ, а г. министърътъ не иска да ни отговори. Г. министърътъ е готовъ да отговори на питането на г. Кръстю Пастуховъ, който не знае, какъвъ е билъ терорътъ въ Орѣховско, а не е готовъ да отговори на нашето питане.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Този езикъ ще го оставите, г. Ивановъ!

С. Ивановъ (раб): Вие ще го оставите!

Д. Икономовъ (раб): Г. министре! Кажете ясно и открито, защо не ни отговаряте на питането?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля ви се. Вчера азъ получихъ депозираното отъ васъ питане, въ което сж изтъкнати нередовности, станали главно въ изборния день, като засѣгате десетина секции. Вие говорите за вашитъ застъпници, за обиски и пр. За всичко това азъ трѣбва да събера сведения, да направя провѣрка и тогава да ви отговоря. Сега не съмъ готовъ да ви отговоря. Преди всичко, вие трѣбва да знаете съ каква възможност може да разполага единъ човѣкъ, дали отъ вчера до днесъ може да събере нуждитъ сведения.

Д. Икономовъ (раб): Има подадени по-стари питання на Камарата каза, че ще отговорите.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не съмъ ги получилъ. Азъ моля бюрото на Камарата да ми изпрати всички питання, за да мога да ги прегледамъ и да отговоря.

Д. Икономовъ (раб): Г. председателю! Г. министърътъ казва, че не сте му изпратили питаннята. Тогава кой е виновенъ?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля ви се, г-да! Г. министърътъ на вътрешнитъ работи съобщава, че е готовъ да отговори на тѣзи три питання.

Д. Икономовъ (раб): Г. министърътъ казва, че не сте му депозирали нашитъ питання. Вѣрно ли е това?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не съмъ получилъ вашитъ питання.

Д. Икономовъ (раб): (Къмъ председателствуващия) Кажете ми, изпратихте ли питаннята на г. министра или не?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Икономовъ! Съобщавамъ Ви, че бюрото на Камарата е изпратило всичкитъ питання. (Възражения отъ работницитъ)

К. Русиновъ (раб): Това е лъжа!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля! Г. министърътъ съобщава, че не е получилъ питаннята.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ лично не съмъ ги получилъ, може да сѫ пратени въ министерството и още да не ми сѫ докладвани, понеже бѣхъ заетъ съ работа.

Д. Икономовъ (раб): Може ли да получите едни питання, а други да не получите!

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ помолихъ да ми изпратятъ всички питання и съмъ получилъ три.

Г. Енчевъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Става излишенъ споръ за едно право, което всѣки народенъ представителъ, споредъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, има — да отправя питане къмъ съответенъ министъръ, щомъ като, споредъ него, известни порядки не отговарятъ на законно установеното положение и т. н. Споредъ мене, съдържанието на едно питане нѣма да се намали отъ обстоятелството, дали следъ 5 или следъ 10 минути това питане ще бѣде разгледано отъ трибуната на Народното събрание или пъкъ ще бѣде разгледано по-рано. Онѣзи факти, онѣзи данни, които запитвачътъ може да изтъкне, нѣма да изгубятъ своето значение, нѣма да се обезсилятъ, нѣма да се обезценятъ отъ това, че 10 минути преди него другъ ораторъ, съ същото желание да изнесе известни данни и да разбули известна истина, излиза да развие питанието си, следъ като е допустналъ отъ самото бюро на Камарата.

Г. г. народни представители! Защо се спори въ българския Парламентъ въ днешния день, защо има желание да се смѣтне, че бюрото на Парламента дезавуира известни народни представители и не спазва известенъ редъ по даване отговоръ отъ г. министра на вътрешнитъ работи на погжипилитъ питання?

Г. Костовъ (раб): Развийте си питането. Вие ли сте натоварени да отговаряте, вмѣсто министра?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Къмъ работницитъ) Предупреждавамъ ви, г-да, да пазите редъ.

Г. Енчевъ (з): Не се съмнявамъ, г. г. народни представители, че г. министърътъ ще отговори на всички ни доволкова, доколкото той има данни. Има единъ стремежъ отъ много страни да се покаже, че наистина новата властъ на Народния блокъ . . .

Б. Кръстевъ (раб): (Възражава нѣщо)

И. Симеоновъ (д): (Къмъ Б. Кръстевъ) Милионеръ, най-богатиятъ депутатъ, дошелъ да ни говори за комунизъмъ! Обулъ се съ бутуши, за да може да влачи подире си маситъ! Беднякъ!

Г. Костовъ (раб): (Къмъ И. Симеоновъ) Много ти се е развалилъ гласътъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

И. Симеоновъ (д): (Къмъ Г. Костовъ) Къде ти е кюстекътъ на устата?

Г. Енчевъ (з): Казвамъ, има едно старание да се установи, че наистина въ станалитъ допълнителни законодателни избори въ Орѣховска околия имало порядки, които свидетелствуватъ, че българскитъ избиратели, че българскитъ граждани все още не преставатъ да даватъ доказателства, че нѣкой пътъ злобата стига дотамъ, че да коства човѣшки животъ.

Нѣкой отъ работницитъ: Каква злоба! Всички шайки бѣхте пратили тамъ.

Г. Енчевъ (з): Мене ми се струва, г. г. народни представители, че опитътъ на нѣкои въ Парламента, които днесъ се стремятъ чрезъ питаннята си да изнесатъ, че това каточели става система, ще срещне противната констатация, . . .

Б. Смиловъ (нац. л. о): Това питане ли е?

Нѣкой отъ работницитъ: Я отговори вмѣсто министра!

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Развийте питането си!

Н. Кемилевъ (д. сг): Питайте министра, какво питате насъ?

Г. Енчевъ (з): . . . ще срещне този упрѣкъ, който отъ мнозина заслужено може да бѣде отправенъ — че наистина българитъ за бѣлхата изгарятъ юргана.

Г. г. народни представители! Чувствувайки всичката отговорностъ, чувствувайки цѣлото положение, което тежи и се създава отъ проявитъ на българскитъ граждани при всички случаи, когато има да се върши обща работа съ тѣхъ самитъ, човѣкъ неволно се пита: може ли, възможно ли е въ България да станатъ избори, безъ да има нѣщо, което да личи, да остане като доказателство? (Възражения отъ работницитъ)

Нѣкой отъ работницитъ: Безъ да има тероръ.

К. Русиновъ (раб): Безъ да има кучета да хапять.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Какво питане отправямъ азъ къмъ г. министра, срещу което се надѣвамъ, че ще получа достоенъ и заслуженъ отговоръ?

Г. Костовъ (раб): Нѣма защо да правите питане, щомъ предварително знаете какво ще Ви отговори г. министърътъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Енчевъ (з): По силата на правилника, моля г. министра да ми отговори още въ това заседание на следнитъ въпроси — какво мжчно и страшно има, та трѣбва да чакамъ отговоръ? (Чете)

„1. Известно ли Ви е, че при току-що произведения допълнителенъ изборъ за народни представители въ Орѣховска околия властътъ, респективнитъ представители тамъ, въ желанието си да гарантиратъ свободни избори“, . . .

Отъ лѣвницата: Хей-й-й! (Смѣхъ и възражения)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Енчевъ (з): . . . „отговарящи на декларацията на Народния блокъ, дошелъ на властъ на 21 юний 1931 г., сѫ достигнали до тамъ, като сѫ допустнали околията да бѣде кръстосвана отъ хора, които, въоръжени, сѫ тероризирали и смущавали избирателитъ?“

„2. Известно ли Ви е, че тѣзи хора не сѫ били нито кандидати, нито носещи отговорностъ въ нѣкои политически партии, които се състезаватъ при избора или пъкъ да сѫ жители на Орѣховска околия, а свободни, неотговорни хора, които се възползували отъ прекалено доброто държане на властътъ, за да измѣрватъ силитъ си съ кандидатитъ и агитаторитъ на Народния блокъ и въобще дошли съ тенденция да развиятъ такава дейностъ, каквато именно развиха, завършена съ убийството край с. Букьовци, съ явно намѣрение да компрометиратъ властътъ?“

Ако това всичко Ви е известно, какви предварителни мърки сж се вземали, както и какви мърки сега се вземат за изясняване създаденото положение, както и наказване виновниците". (Възражения от лъвицата)

Г. г. народни представители! Народният блок дойде с една декларация, въ която нѣмаше нищо друго, освен написано ясно и четливо: "Миръ на всѣка цена между българскитѣ граждани, миръ на всѣка цена между българския народъ — миръ, който бѣше изгубенъ отъ много години насамъ, защото се знаеше онова, което българскиятъ народъ изживѣ презъ осемтѣ страшни години.

Г. г. народни представители! Азъ лично не бихъ могълъ да обвиня днесъ нито единъ отъ стоящитѣ тукъ въ Народното събрание мои колеги, че той е уловилъ за ржката нѣкого, че го е завелъ и му е далъ разпореждане: ще застреляшъ X, Y и т. н.

П. Стоевъ (раб): Трѣбваше тъй да бжде!

Г. Енчевъ (з): Ако нѣкой отъ васъ би могълъ, нека излѣзе да посочи истинския престѣпникъ. Азъ за това не съмъ съгласенъ съ всичкитѣ запитвачи, които твърдятъ, че властѣта организирали убийства въ Орѣховска околия, че властѣта едва ли не разрешила да се отпусне награда специално за да могатъ да се убиватъ повече хора въ Орѣховска околия. Напротивъ, азъ излизамъ да констатирамъ единъ фактъ, който вие нѣма да отгледете, че въ желанието да се даде истинска свобода отъ една власт, каквато представлява Народниятъ блокъ, дошелъ на 21 юний съ такава декларация, нѣкои български граждани, могащъ да направятъ произволи, които да коштуватъ живота на отѣлѣни хора. Мене ми се струва, че това разбиране на властѣта за свободата на гражданитѣ, гарантирана съ конституцията, е отишло до тамъ, че да се смѣта, какво тя е изгързвала юздата и че нѣкой, който нито е отговоренъ, нито е мандатаръ, нито е натоваренъ да отива да урежда избора въ Орѣховска околия, да отиде тамъ и отнеме живота на другъ човѣкъ, който сжщо не знамъ кой го е повикалъ, кой го е пратилъ тамъ и на когото днесъ научихъ името — едва следъ неговата смъртъ. Г. г. народни представители! Че има накупѣло желание да се докаже, че Народниятъ блокъ може да следва единъ пътъ на убийства, на погубване на граждани, на отнемане човѣшки животъ, въ това не се съмнѣвамъ, не се съмнѣвате и вие, които днесъ твърдите точно това. Но, г. г. народни представители, съгласете се, че не може да се върви по единъ пътъ, по който върви другата страна. Ако властѣта бѣше вземала други мѣрки; ако тя бѣ попитала тия кръстосвачи на Орѣховска околия, които съ парабели и пушки сж отишли тамъ; ако тя стоеше здраво и бѣше, за да знае кой влиза и кой излиза въ Орѣховска околия, мене ми се струва, че този инцидентъ, свързанъ съ отнемането на единъ човѣшки животъ, нѣмаше да стане.

Р. Рангеловъ (раб): Най-хубаво бѣше да се бѣха назначили народнитѣ представители, за да не става тая работа.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Че властѣта споредъ менъ е действувала меко — не я осжждамъ за това — спрямо онѣзи, които могатъ да всѣятъ смутъ, за това ни говорятъ всички данни. Властѣта се отнесла — да не кажа по-силна дума — небрежно къмъ всички ония, които сж кръстосвали Орѣховска околия, съ едно желание да се покаже, че наистина трѣбва да станатъ свободни избори. Колко е било мъчно да се гарантира свободата на избора, показва фактътъ, че наистина българската народна властъ, българското народно правителство срѣща именно този упрѣкъ, че е дало свобода на хора, които днесъ съ дѣлата си петнатъ не народната властъ, а българския народъ. За васъ, хората отъ Демократическия сговоръ, гордостъ ли е да се пише, че презъ ваше време 30.000 души сж убити и безследно изчезнали? Това не е гордостъ нито за България, нито за нѣкого отъ васъ. Сжщо така нѣма да бжде гордостъ, ако се допусне да се разпространява, че днесъ има властъ, която би си позволила да създава своя активъ, като трѣгне по пътя на убийствата и то като започне съ убийството на Грозю Константиновъ.

Г. г. народни представители! Голѣма добросъвестностъ е потребна въ такива моменти, голѣма искреностъ и гледане презъ трезви очила е необходимо, за да установимъ, че тукъ въпросътъ не бива да се свързва съ поощрения отъ самата властъ, а по-скоро, че тукъ се касае до едно слабо, до едно меко отнасяне на властѣта къмъ всички ония, които сж кръстосвали Орѣховска околия.

К. Русиновъ (раб): Ами Вие не сте ли властникъ, г. Енчевъ?

Г. Енчевъ (з): Точно това създава гордостъта за българската властъ, гдето единъ народенъ представител отъ мнозинството прави питане, защо българската властъ не е взела своевременно мѣрки да се избѣгнатъ тия инциденти и да се види кой е виновенъ за станалото въ Орѣховска околия.

Г. г. народни представители! Защо трѣбва да си затваряме очитѣ предъ самата истина? Нима Орѣховската околия не бѣше мѣстото, което съблазняваше всички? Нима малко алетити бѣха насочени натамъ? Разбира се, вие, опозиционеритѣ на новата властъ, ще твърдите противното на това, което азъ твърдя. Азъ твърдя, че властѣта е била мека, мекушаво е действувала (Възражения отъ лъвицата) и не е била зорка, а вие твърдите, че властѣта е действувала съ крути мѣрки, че е била, че е тероризирала, че е гонила, че се е опитвала да върши убийства, че тя е убила и Грозю Константиновъ. Г. г. народни представители! Азъ не мога да разбера защо е потребно голѣмо тѣсногърдие по такива въпроси, които изискватъ едно по-трезво разглеждане отъ насъ.

Нѣкой отъ работницитѣ: Не знае ли, че селянитѣ въ Орѣховска околия сж били бити и гонени преди изборитѣ?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Апострофиратъ ме, дали зная, че селянитѣ отъ Орѣховска околия били бити и гонени преди изборитѣ. (Къмъ работницитѣ) Вие, които смѣтате, че можете да обвинявате сегашната властъ, че прокудила редица селяни отъ тѣхнитѣ села, се мамите, ако вѣрвате, че селянитѣ ще изпадатъ всецѣло подъ ваше влияние и ще трѣгнатъ по пѣтица, които ще ги провалятъ окончателно заедно съ икономическата мощъ на страната. Г. г. народни представители! Не е мѣсто да споримъ тукъ съ васъ, работницитѣ, още повече сега, когато става въпросъ за едно създадено положение. Вие нѣма да спечелите много отъ такива спорове, още повече като се знае, че вие правите всичко, за да петните представителитѣ на българската властъ, които и да били тѣ.

А. Неновъ (раб): Г. Енчевъ! Защо въ Орѣховска околия сж откраднати 3.000 гласа отъ Работническата партия?

Г. Енчевъ (з): Но за да се създадатъ условия и настроение, за да се създадатъ ежби, които се изразяватъ въ една такава борба, да има кръстосване на Орѣховската околия отъ знайни и незнайни, независимо отъ държането на властѣта, влияятъ и други странични фактори.

Нѣкой отъ работницитѣ: Шайкитѣ.

Г. Енчевъ (з): Нека да видимъ, г. г. народни представители, кои сж тия наши шайки, които, както се подхвърля, сж били кръстосвали Орѣховската околия.

Г. Костовъ (раб): Пешо Баядерката, Тодоръ Фокера, Йорданъ Апостоловъ, Александъръ Табаковъ, Миланъ Кучкара, Менефката, Спасъ Балгаджийката, Колю Швабата, Киро Америката, Георги Петровъ Звездата — съюзни агитатори! Фалшификатори и криминалисти! (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ. Тропане по банкитѣ и възражения отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни) Моля Ви се! Правя Ви последно предупреждение! Ако продължавате да прекъсвате, ще Ви предложа за изключване, безъ друго предупреждение. Не е възможно да се работи така. Вие сте длъжни да изпълнявате задълженията си по правилника.

Х. Родевъ (нац. л): Г. председателю! Азъ протестирамъ противъ това саботиране на работата на Парламента отъ страна на лъвицата. Лъвицата трѣбва да респектира Парламента. Това е явна провокация. (Възражения отъ работницитѣ) Вие желаете (Къмъ работницитѣ) да вземете трибуната на Народното събрание. Ще имате възможностъ да се изкажете, но не може да саботирате работата на Народното събрание.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля г. г. квесторитѣ да влѣзатъ въ ролята си. (Къмъ работницитѣ) Предупреждавамъ ви, г-да, че ще приложимъ санкции къмъ всѣки, който провокира.

Нъкой отъ работниците: Това не е провокация.

Х. Статевъ (нац. л. о): Това сж най-обикновени апо-
строфи.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Вие знаете поста-
вленията на правилника и тръбва да ги изпълнявате:
който желае да говори, ще иска думата, и азъ ще му я
дамъ.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Моятъ ма-
лъкъ или голъмъ протестъ, вземете го както искате, се
създава и намира основание и отъ тамъ, че онъзи, които
обвиняватъ една отъ членуващитъ партии въ Народния
блокъ днесъ, именно Земледълския съюзъ, се стремятъ
да изкаратъ, че той продължава да върви по единъ старъ
пътъ. Но, г. г. народни представители, хората, които во-
юваха съ нашитъ кандидати, хората, които поведоха
борба съ нашитъ първи кандидати, хората, които искаха
да водятъ една война съ кандидатната листа на Народния
блокъ, водена отъ нашия пръвъ кандидатъ, секретарътъ
на Земледълския съюзъ г. Вергилъ Димовъ, се мъчеха да
изкаратъ, че мѣстото на Земледълския съюзъ е погрѣшно
избрано, тѣ се мъчеха да кажатъ, че нашето мѣсто днесъ
е нѣкъде другде — г. г. работниците спорятъ, че на-
шето мѣсто е при тѣхъ, Земледълскиятъ съюзъ цѣлъ да
мине въ услуга на Работническата партия и, воденъ отъ
нея, да стане една сила, която да разруши всичко въ тая
страна; другитъ, които се борѣха спешу нашата канди-
датна листа, водена отъ г. Вергилъ Димовъ, твърдѣха, че
Земледълскиятъ съюзъ се е продалъ на буржоазнитъ
партии, че неговото мѣсто тамъ е, което не му позволява
да направи всичко отведенъжъ и съ единъ замахъ да по-
добри хала на българския работникъ.

Г. г. народни представители! Какво искатъ онъзи, които
обвиняватъ Земледълския съюзъ, че не е на страната на
болшевишка Русия; какво искатъ ония, които искатъ да
го изкаратъ отъ редоветъ на Народния блокъ; какво
друго искатъ тѣ, освенъ една вѣчна непрекъсната война
всрѣдъ българския народъ — Земледълскиятъ съюзъ,
стоещъ вѣнъ отъ редоветъ на Народния блокъ, да бѣде
предметъ на гонения и избивания, да бѣде тормозенъ и
отричанъ, за да можемъ да дойдемъ до картинитъ, до
каквито дождахме преди 21 юний м. г., за голъмъ по-
зоръ на българския народъ?

Г. г. народни представители, вие отъ Демократическия
сговоръ, бихте ли се съгласили съ тая борба, която се
води срещу насъ, че сме продали нѣкому Земледълския
съюзъ, че неговото мѣсто днесъ не е въ редоветъ на На-
родния блокъ и че ще изгуби своето значение? Вие имате
ли всичката представа за намѣренията на онъзи, които
водятъ една война съ насъ, които искатъ да изкаратъ,
че сме сгрѣшили, като сме тръгнали въ този пътъ, че
днесъ, стойки въ редоветъ на единъ народенъ, конститу-
ционенъ, демократиченъ блокъ, който крепи устоитъ на
държавата, ние сме сгрѣшили; че е трѣбвало да се бо-
римъ самостоятелно срещу всички? Азъ лично не поемамъ
тая отговорност — не желая да бѣда изтъкуванъ криво
отъ другаритъ си отъ земледѣлската парламентарна
група — но смѣтамъ, че онъзи, които се борѣха, идваха
съ едно явно желание, да прѣчатъ и да спънатъ правил-
ния вървежъ и на декларацията на Земледълския съюзъ
за миръ, и на декларацията на Народния блокъ за миръ,
дадена предъ българския народъ на 21 юний.

Каква бѣше, г. г. народни представители, тази карика-
тура, какво означаваше всичко това, което се рисуваше
за нашия пръвъ кандидатъ, г. Вергилъ Димовъ? Вземете
в. „Демократически сговоръ“ и прочетете фейлетона отъ
Отецъ Иванъ и вие ще видите какви подигравки се пи-
шатъ за него: „Ура! Имаме си момченце“. Питатъ се, кое
е това момченце? — Вергилъ, се казва, е дошелъ въ
българския Парламентъ. (Оживление) Г. г. народни пред-
ставители! Този Вергилъ Димовъ, който заложи всичко, за
да донесе пречупване на пътя на Земледѣлския съюзъ на
21 юний заедно съ всички ония, които смѣтаха, че трѣбва
да престанатъ кървитъ, тормозитъ, преследванията и
убийствата, този Вергилъ Димовъ не може и не бива да
бѣде тѣй карикатуренъ и унижаванъ, защото искалъ Зе-
мледѣлския съюзъ да върви по единъ пътъ на сътруд-
ничество съ старитъ партии, каквото днешното положе-
ние налага.

Нъкой отъ работниците: Съ деветоюнскитъ партии.

Г. Енчевъ (з): Азъ знаа, че вие ще се скарате сега
съ тѣхъ.

Г. Костовъ (раб): Ние знаемъ и затуй ви казваме, че
вие следвате тѣхната кървава политика.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Пълни сж
вестниците съ злорадство, че Земледѣлскиятъ съюзъ като-
че-ли е действувалъ отдѣлно, изолирано отъ Народния
блокъ и че политиката на Земледѣлския съюзъ едва-ли не
е развила наново шайкаджийлъка, наново е тръгналъ по
пътъ, по който Александъръ Цанковъ се опитваше да го
върне, по пътя на насилието и незаконнитъ действия, за
което той носи страшна политическа отговорност. Но,
г. г. народни представители, хората, които тамъ се бориха,
трѣбва да разбератъ, че или следватъ единъ пътъ, който
води къмъ разрушение на всичко, което се събира и пази
днесъ, за да се издигне като цѣло преди всичко българ-
ската държава, или искатъ съ това да помогнатъ на онъзи,
които всѣкога заплашватъ нашата страна съ смутове и
безредици.

Г. г. народни представители! Убийството на единъ от-
дѣленъ български избирателъ — убийство, което не може
да бѣде свързано нито съ политиката на Народния блокъ,
нито съ политиката на Земледѣлския съюзъ, нито съ кан-
дидатитъ на Народния блокъ въ Орѣховска околия — е
едно убийство, което става не за първи пътъ и сигурно
нѣма да бѣде за последенъ пътъ при българскитъ нрави.
Че убийства срѣщаме всѣки денъ. Кѣде нѣма убийства,
г. г. народни представители? Отидете на сватба — и тамъ
ставатъ случайни убийства, навсѣкѣде ставатъ убийства.
(Оживление всрѣдъ лѣвицата) Това е въ психиката на бъл-
гарина. Кой е виновенъ за това, че душата на българина е
разкладена, че той е преживѣлъ дни на изпитание и че за
него човѣшкиятъ животъ не е така цененъ, нѣма онова
значение, което имаше преди много години, когато жи-
вѣше съ други разбирания, съ други възгледи?

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. Енчевъ! Тая аргументация
защо не я приложихте, когато се обсъждаха изборитъ?
Тамъ всички факти, които се изнесоха, макаръ много по-
маловажни, вие ги насилхте, за да дойдете до касирания.
Тая аргументация тогава трѣбваше да я приложите. (Въз-
ражения отъ земледѣлцитъ)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Ста-
тевъ!

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Единъ отъ
запитвачитъ е г. Пастуховъ, когото сега ще чуемъ. Азъ
нѣма да го обвинявамъ, нѣма да му оговарямъ за смѣтка
на г. министъра, но спомнямъ си, че презъ неговото мини-
стерствуване, като министъръ на вътрешнитъ работи, стана
нѣкакво убийство, макаръ не въ свръзка съ избори, но съ
опита да се заеме частъ отъ мерата на София за строежи
на жилища.

Министъръ Д. Гичевъ: И въ Пловдивъ при манифеста-
ция стана убийство.

Г. Енчевъ (з): И въ Пловдивъ при манифестация стана
убийство, добавя г. министъръ Гичевъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Ние, обаче, не обвиняваме г. Па-
стуховъ за тая работа.

Г. Енчевъ (з): Едно правителство не може да бѣде
обвинявано само защото се случило едно единствено убий-
ство или защото ставатъ убийства. Какво да правимъ, ко-
гато цѣли години убийството се издигаше въ култъ? Какво
да правимъ, когато всѣки мисли съ пушка и парабелъ да
урежда дори спороветъ съ членове отъ семейството си, съ
сѣсeditъ си и пр.? Какво да правимъ, когато така се въз-
питава народътъ? При това положение може ли да бѣде
изключено убийството? Този недѣжъ, който съществува
всрѣдъ българския народъ, трѣбва да се лѣкува, но да се
лѣкува не съ тия опити, които днесъ въ Народното събра-
ние ще се направятъ съ питанията, а ще се лѣкува съ една
искрена системна взаимна работа; този недѣжъ ще се из-
лѣкува, когато партиитъ ще се състезаватъ само съ про-
грами, а не съ парабели и пушки, не гърди съ гърди; той
ще се излѣкува, когато българскиятъ избирателъ ще може
свободно да прочете програмитъ на партиитъ и да види
кой отъ тѣхъ е по-добра, коя му харесва, за да я испол-
зува за себе си.

Г. Костовъ (раб): „Процептъ“ и неговата кучка!

Г. Енчевъ (з): Азъ бихъ искалъ да попитамъ съ спокой-
ствие представителитъ на Работническата партия — тѣ,
които днесъ скачатъ и съскагъ, че сме били тормозили

тѣхнитѣ агитатори въ Орѣховска околия, да ни кажатъ колко избори е имало въ Русия и какви резултати даватъ тамошнитѣ избори?

А. Неновъ (раб): Да отидемъ да видимъ.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Най-малко вие, отъ Работническата партия, можете да претендирате за редъ, за гражданственостъ, когато сте носители на една политика, която ни казва, че нѣма нужда да се допитва народътъ кой да бѣде неговъ мандаторъ, за да го управлява. 16 години подъ редъ една велика руска държава е раздрусвана отъ основи, е разнебитена; 16 години подъ редъ рускиятъ народъ нѣма право да каже своята дума,...

А. Неновъ (раб): Лъжешъ!

Г. Енчевъ (з): ... нѣма право да каже кой да го управлява. Ето защо, г. г. народни представители, хората, които сѣ противъ изборната свобода, хората, които отнематъ избирателнитѣ права на гражданитѣ изъ основи, най-малко могатъ да претендиратъ, че сѣ носители на една политика за правовъ редъ въ нашата страна.

Г. г. народни представители! Земледѣлскиятъ съюзъ, стоекъ днесъ на тѣзи позиции, позиции за миръ, разбирателство и сговоръ между всички българи въ тая страна, ще търпи критиката; той ще търпи да го обвиняватъ, да обвиняватъ, заедно съ него, и политиката на цѣлокупния Народенъ блокъ.

Ето защо отъ висотата на положението ми като народенъ представителъ, азъ намѣрихъ достатъчно сили въ себе си да излѣза предъ васъ и да кажа, че азъ констатирамъ, че новата българска властъ при последнитѣ избори се е държала прекалено слабо, че тя е дала всичката си готовностъ, за да бѣдатъ произведени свободно изборитѣ, и тая свобода именно се изрази въ тоя резултатъ, като се отне единъ човѣшки животъ на единъ гражданинъ на България. Но животътъ на този гражданинъ се отне не отъ нѣкой народенъ представителъ, не отъ нѣкой, който има всичката отговорностъ, като управникъ, а отъ хора, които стоятъ вънъ, далечъ отъ обсега на политическитѣ партии, далечъ отъ отговорността на управника.

Г. г. народни представители! Азъ лично ще искамъ да чуя отъ г. министра, смѣта ли той, че достатъчно си е изпълнила дълга българската администрация, българската полиция, когато въ Орѣховска околия не е могла предварително да вземе мѣрки, за да гарантира спокойствието на гражданитѣ, които сѣ отишли тамъ, като прями и заинтересовани пълномощници на отдѣлни партии, а е трѣбвало тѣ да водятъ чисто и просто война, автомобилитѣ имъ да се спиратъ по полетата, да се правятъ опити за разпръскване агитаторитѣ съ убийства? Бихъ помолилъ още веднѣжъ г. министра да отговори, ако знае всички тия работи, какви мѣрки смѣта, че трѣбва да се взематъ, за да не се повторятъ такива нежелателни инциденти, като този въ Орѣховска околия.

Г. г. народни представители! Като изтъквамъ този печаленъ инцидентъ, длъженъ съмъ също така, отправяйки още единъ пътъ предупреждение къмъ ония, които се опитватъ да изкаратъ, че Земледѣлскиятъ съюзъ иска още веднѣжъ да провежда нѣкаква самостоятелна политика, каквато вие се опитвате да рисувате всѣки денъ, за да заплашвате ония, които сѣ въ Народния блокъ, длъженъ съмъ, казвамъ, да ви кажа, че Народниятъ блокъ и Земледѣлскиятъ съюзъ, който стои въ него, сѣ право и заслужено е носителъ на миръ и разбирателство, на спогодба и сговорчивостъ срѣдъ българския народъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ, за да развие питането си.

К. Пастуховъ (с. д): (Отъ трибуната). Г. г. народни представители! Вчера отправихъ питане до г. министра на вътрешнитѣ работи съ следното съдържание: (Чете)

„1. Какво знае за убийството край с. Букьовци, извършено въ навечерието на допълнителния изборъ; на какво се дължи, организирано ли е било по-рано, какви сѣ нападателитѣ, облѣчени ли сѣ въ полицейска функция, мѣстни избиратели ли сѣ, или сѣ се движили групово и въоръжени?

2. Заловенъ ли е убиецътъ и неговитѣ другари?

3. Какви мѣрки е взелъ предварително за обезпечаване на изборната свобода?

4. Била ли е полицията на разположение на правителственитѣ агитатори, както и на кандидатитѣ?”

Азъ очаквахъ, както г. председателътъ на Народното събрание вчера събщи, че ще ми се даде възможностъ да мога да развия питането си по реда на подаването му. Азъ не смѣтамъ, че по същество работата е измѣнена, но мисля, че въ едно Народно събрание както бюрото, така и надлежниятъ министъръ сѣ длъжни да спазватъ единъ установенъ редъ и питанята да се разглеждатъ така, както тѣ сѣ постѣпили, толкозъ повече — нека изповѣдамъ отъ самото начало — че питането на преждеговорившия, собствено, не се отнася до орѣховския изборъ. Азъ бихъ могълъ да го нарека една апология на насилието и беззаконието съ едни аргументи, които можеха да ловятъ мѣсто преди 30 години, но които за днешнитѣ времена сѣ една отживѣлица. Азъ съжалявамъ, че когато има едно извършено убийство при единъ изборъ, отъ срѣдата на Народното събрание и то отъ една партия, която непрекъснато декларира, че се бори за омиротворение, може да се възпѣва убийството и да се подканва властътъ да вземе мѣрки, за да ограничи свободата на избирателитѣ. Това е свойството на единъ насилнически режимъ и на една партия, която е готова да пожертвува всички конституционни свободи и правдини, стига да се закрепи на властъ.

Д. Долбински (з): Каквито сѣ широкитѣ социалисти.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не вѣрвамъ, че Земледѣлскиятъ съюзъ е на мнението на преждеговорившия ораторъ. Все мисля, че тамъ има хора съ съвѣсть, които нѣма да замиятъ предъ фактитѣ, които, както и да сѣдятъ за печалния инцидентъ, ще гледатъ да бѣдатъ по-обективни, толкозъ повече, че нѣкой отъ министритѣ не излѣзе да го оправдае. Самъ министъръ Гичевъ заявява, че той крайно съжалява и счита, че това, което е станало тамъ, е една тежка загуба, преди всичко, за Земледѣлския съюзъ. Разбира се, неговитѣ съображения могатъ да бѣдатъ отъ по-друго естество, отколкото тѣзи, които азъ имамъ въз основа на фактитѣ, както съмъ ги доловилъ и възприелъ.

Г. г. народни представители! Никога не е било въ намѣрението ми да хвърля каквито и да било подозрения върху г. министра на вътрешнитѣ работи...

А. Неновъ (раб): Разбира се.

К. Пастуховъ (с. д): ... че той е инспириралъ убийството, че го е желалъ, че го е организиравъ, нито имамъ данни за това. Азъ смѣтамъ, че г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, който е израсълъ въ една партия, която, ако и буржоазна и управляваща, но безспорно не може да бѣде обвинена, че има бруталното насилие като ръководна нишка въ управлението си, би билъ способенъ на такъвъ единъ актъ. Това, което азъ бихъ искалъ да хвърля въ упрекъ на г. министра на вътрешнитѣ работи, то е туй, дето е изоставилъ работата, дето полицията умишлено е абдикирала отъ своето предназначение да запази мира и реда и да обезпечи свободата на избора, безъ да се интересува отъ това, какъвъ ще бѣде изходътъ отъ този изборъ. Осждително е това опущение, това пращане тамъ на хора, които не сѣ мѣстни жители, а софийски или други, сѣ чувовни имена, които вие тукъ чухте, съ славно минало, за което свидетелствуватъ и тѣхни другари, какъвто е нѣкой-си д-ръ Минчо Стамболиевъ, който сочи, че убиецътъ Александъръ Табаковъ е лицето, което го е задържало въ хотелъ „Берлинъ“ по време на земледѣлския конгресъ, ...

Х. Статевъ (нац. л. о): Стара фирма, значи.

К. Пастуховъ (с. д): Пращани сѣ тамъ лица, вербувани въ София, нѣкои отъ които сѣ били снабдени съ полицейски значки, значи, изпълняващи полицейска длъжностъ, а други сѣ били на надничарски служби въ Министерството на земледѣлието, или въ Дирекцията на полицията, или кѣдето и да било другаде. Това е една организирана банда, както би казалъ българинътъ, която отива въ чужди районъ, за да се тури на разположение на правителствената партия. И тази банда, снабдена съ значки, облѣчена въ властъ, се движи тамъ и преследва своитѣ противници.

А. Неновъ (раб): Както вашитѣ социалистически роти презъ септемврий.

К. Пастуховъ (с. д): Менъ, г. г. народни представители, малко ме интересува, дали тия господа отъ ревностна служба къмъ Земледѣлския съюзъ искатъ да ударятъ преди всичко своитѣ другари-отцепници или опозицията въ Земледѣлския съюзъ. Отъ тая страна малкъ интересъ представлява за мене и това подхвърлено обстоятелство, че тия противници, групирани около Дени Костовъ и други, били чужди орждия, нѣкакви тъмни сили, емигранти, единъ видъ подкупени и дошли да вършатъ работата на чужда страна, която, може да се каже, би имала интересъ да компрометира управлението на България, а преди всичко да компрометира официалното крило въ Земледѣлския съюзъ и да направи невъзможна съвмѣстната му работа съ другитѣ фракции отъ Народния блокъ. Г. г. народни представители! Азъ се възмущавамъ, ако наистина има орждия на чужда държава, които на вътрешна почва водятъ една политика чужда на интереситѣ на България. Но за менъ, това, че нѣкой е билъ емигрантъ, не е още аргументъ, че е орждие на чужда страна. Защото емигранти има и отъ двѣтѣ страни. Първиятъ и последниятъ кандидати на официалната листа сѫ емигранти, които се числятъ къмъ Земледѣлския съюзъ. Съ дѣлата на първия въ чужбина не веднъжъ тукъ официални представители на Земледѣлския съюзъ не сѫ искали да се солидаризиратъ. Г. г. народни представители! Това сѫ мнения, които ние можемъ да имаме за хората или за партиятъ и за тѣхната политика. Но тѣ не могатъ да дадатъ на никого основание да си служи съ бруталнитѣ срѣдства на полицията, или съ банда, или съ ревностни партизани, за да изнасилва волята на избирателя, за да върши буйства, за да тероризира само затова, защото неговото убеждение било, че противникитѣ му сѫ вредни за интереситѣ на България. Други сѫ начинитѣ, по които ние ще се разправяме съ зловредното влияние на емигранти и на чужди орждия, и не е мѣстото тукъ да разискваме по тия начини.

Азъ разбирамъ партийнитѣ нрави и за мене е ясно: щомъ е противникъ, щомъ е опозиционеръ на официалния курсъ въ Земледѣлския съюзъ, той трѣбва да бѣде сринатъ, трѣбва да бѣде унищоженъ. За менъ и за васъ е ясно, че кандидатитѣ на блока сѫ остървени въ желанието си да спечелятъ на всѣка цена всичкитѣ мандати, не само за да подчертаятъ чрезъ тоя пробенъ изборъ въ Орѣховска околия, че Народниятъ блокъ има довѣрието на избирателитѣ, но и защото тѣ самитѣ лично иматъ интересъ да се избераатъ. Но полицията и другитѣ елементи около властта, особено министърътъ на вътрешнитѣ работи, тѣ не могатъ да се солидаризиратъ съ тия лични, партийни влѣчения на едни или други групи, и да ги фаворизиратъ до тамъ, щото, както заявява въ телеграмата си председателятъ на Орѣховския околийски комитетъ на Демократическата партия, Орѣховска околия е заприличала на единъ воененъ театъръ, а агитациитѣ тамъ, колкото повече приближава изборниятъ день, се стѣсняватъ за опозиционнитѣ агитатори и притисканията и насилията все повече взематъ връхъ. Не може да се отиде дотамъ — да се връщатъ народни представители отъ гаритѣ по единъ или другъ претекстъ, за да не отиватъ да правятъ агитации. Не може да се отиде дотамъ — да се возятъ на камиони или на талиги въоръжени хора, дошли отъ чужди краища, подъ носа на кандидатитѣ, и азъ бихъ казалъ, подъ носа на единъ министъръ, който е отишълъ тамъ да подпомогне кандидатурата на своитѣ приятели и е вършилъ тамъ агитации заедно съ тѣхъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Дѣдо Георги не чува!

К. Пастуховъ (с. д): Министърътъ на вътрешнитѣ работи, който бѣ предупреденъ тукъ нѣколко дена преди избора, когато направихме питане и искахме да ни отговори за инцидентитѣ въ Орѣховска околия, бѣше длъженъ, като управникъ, да предвижда, а не да върви подиръ събитията. Ше излѣзе, че му е било безразлично или не е ималъ достатъчно воля да реагира противъ поплъзновенията на свои приятели, на свои колеги министри, които сѫ имали единъ партиенъ интересъ — да победятъ своитѣ противници отъ Земледѣлския съюзъ и да не имъ даватъ възможностъ да се проявятъ въ Орѣховска околия.

Г. г. народни представители! Четвъртиятъ кандидатъ на Народния блокъ, Влаховъ, или както го наричатъ „Процепа“ съ неговата кучка (Смѣхъ), . . .

Х. Статевъ (нац. л. о): Една придобивка за Парламента!

К. Пастуховъ (с. д): . . . е досегашниятъ околийски началникъ въ Орѣховска околия. Подалъ си е оставката,

за да се кандидатира за народенъ представител, но на неговата длъжностъ не е назначенъ никой, а я изпълнява полицейскиятъ приставъ. Фактически кандидатътъ за народенъ представител упражнява и функциитѣ на околийски началникъ. Това е неморално, това е неестествено, това е, ако искате, незаконно, колкото и формално да има една законна външна покривка, и затова ставатъ инциденти. Околийски началникъ, който трѣгне да агитира, за да избира себе си, то се знае какъ ще нареди работитѣ.

Министъръ Д. Гичевъ: Забранено ли е, споредъ Васъ, единъ бившъ полицай да бѣде кандидатъ?

С. Мошановъ (д. сг): Само когато е съ кучка, тогава е забранено.

К. Пастуховъ (с. д): Най-малко не е морално.

Министъръ Д. Гичевъ: Значи, Вие считате за неморално, лето вашиятъ Нейковъ, следъ като е билъ окръженъ управителъ, е билъ депутатъ.

К. Пастуховъ (с. д): Нашиятъ Нейковъ дойде като депутатъ, следъ като биде уволненъ като окръженъ управителъ отъ единъ режимъ другъ, а не отъ нашия режимъ, . . .

Министъръ Д. Гичевъ: Това не е истина.

К. Пастуховъ (с. д): . . . а вашиятъ кандидатъ и приятелъ е уволненъ отъ Народния блокъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. Пастуховъ! Вие или забравяте, или икономисвате истината! Вие, като министъръ на полицията, произведохте изборитѣ въ Гюмюрджина и отъ тамъ дойде Нейковъ като депутатъ.

К. Пастуховъ (с. д): Нейковъ никога не е избранъ отъ Гюмюрджина за народенъ представител — заблуждение имате. Нейковъ бѣше окръженъ управителъ въ Гюмюрджина, . . .

Министъръ Д. Гичевъ: И дойде народенъ представителъ. Да каже той.

К. Пастуховъ (с. д): . . . и никога не е билъ кандидатъ и не е дошълъ народенъ представител отъ Гюмюрджина, нито въ наше време, нито по-късно. Въ заблуждение сте. А вашиятъ околийски началникъ, „Процептъ“, (Смѣхъ) фактивно подава оставка, защото, ако наистина оставката му бѣше приета, трѣбваше да бѣде назначенъ титуляръ на неговото мѣсто. Ето защо азъ съмъ и въ правото да твърдя, че, най-малко, това не е морално, не е прилично, не подобава . . .

А. Николаевъ (з): Широко социалистъ за моралъ говори!

К. Пастуховъ (с. д): . . . и тогава естествено е, че такива инциденти могатъ да се случватъ. Неморално и неприлично е тѣй сѣщо и туй „случайно съпадение“, убиецътъ Табаковъ да е надничаръ въ повѣреното Вамъ министерство.

А. Буковъ (з): И агентъ на Сговора по-рано.

К. Пастуховъ (с. д): Може да е билъ агентъ, може да е изреждалъ всички партии, но е изпълнявалъ и функция, когато заседаваше тази година земледѣлския конгресъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Ваши полицай вършеха убийства по манифестациитѣ на комуниститѣ и азъ не Ви осъждахъ за това. Азъ Ви напомнямъ за това.

К. Пастуховъ (с. д): Вие си спомняте само за Вашето комунистическо минало и само това сте научили отъ „Работнически вестникъ“, безъ да провѣрите фактитѣ.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. Пастуховъ! Азъ бѣхъ окръженъ управителъ, . . .

К. Пастуховъ (с. д): Времето ми за говорене тече.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. председателъ! Ви даде 5 минути повече. Уважайте себе си! Вашата полиция стреляше и убиваше работници, но азъ не Ви нарекохъ убиецъ, защото уважавамъ себе си преди всичко. И съжалявамъ, че г. Пастуховъ държи това поведение, когато вижда какво

поведение държи социалната демокрация въ Германия. Съжалявам, че не си давате смътка какво говорите!

А. Ненов (раб): Шайдеманъ и Пастуховъ сж еднакви.

Министъръ Д. Гичевъ: (Къмъ К. Пастуховъ) Помислихте ли на кого услужвате въ момента?

К. Пастуховъ (с. д): Ще Ви отговоря.

Министъръ Д. Гичевъ: Интересно е да ми отговорите.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ услужвамъ на свободата и на законността.

Отъ мнозинството: А-а-а! (Възражения)

К. Пастуховъ (с. д): Азъ бихъ искалъ, щото правителството, което дойде следъ изборитъ на 21 юний, да открие наистина нови хоризонти въ нашия политически животъ, да трасира нови пътища, . . .

А. Буковъ (з): И — едно случайно убийство и всичко пропадна!

К. Пастуховъ (с. д): . . . а не да води една политика на отмъщение, не да притиска избирателитъ, както сж били притискани по-рано, не да управлява както се е управлявало по-рано. Това сж право го иска социалната демокрация, която отъ начало и до край се е борила за свободата, законността въ нашата страна и за установяване на едно истинско демократично управление въ държавата. Ние нѣма да се връщаме назадъ, ние искаме да вървимъ напредъ; и отъ тази гледна точка азъ разглеждамъ онова, което е станало въ Орѣховско. Не че случайни убийства не могатъ да станатъ отъ провокатори при единъ изборъ. Могатъ да станатъ, но въ случая убийството не е станало случайно.

А. Циганчевъ (з): Че е случайно, ще видите, че и съдебната властъ ще установи.

К. Пастуховъ (с. д): Тукъ убиецътъ е следилъ, вървѣл е съ своитъ другари, нападналъ е своитъ противници и отзадъ умишлено е теглилъ куршумъ срещу единъ отъ тѣхъ, пронизалъ го е и го е убилъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Свършете, г. Пастуховъ!

К. Пастуховъ (с. д): Следъ 5 минути ще свърша. — Безъ съмнение, работа на съдебната властъ е да установи при какви обстоятелства е станало това убийство, но туй, което ние знаемъ досега, то не е въ ваша полза, а въ ваша вреда.

Г-да! Вие касирахте орѣховския изборъ, защото намѣрихте, че на 16 мѣста председателитъ на бюрата сж смѣнени и не е имало редовни избори. Е добре, и сега има на нѣколко мѣста смѣнени бюра, председателитъ не намѣрени и замѣстени съ мѣстни хора, които да услужатъ на Народния блокъ въ избора. Всички онѣзи действия и маневри, които сж вършени отъ паотизани, отъ властъ, или бездействия, опущения, допустнати отъ тѣхъ, взети въ съвкупността имъ, ме навеждатъ най-искрено до убеждението, че тукъ нѣма едно случайно престѣпление, извършено по непредпазливостъ, но има едно оствѣрвение отъ страна на едната група противъ другата, едно желание да се превземе изборътъ, да се ограби волята на избирателя. И този резултатъ е постигнатъ съ цената на едно убийство.

Г. Костовъ (раб): Винаги така ще бѣде, докато буржоазията управлява.

А. Буковъ (з): (Къмъ оратора) При Сговора вие вземахте 900 гласа тамъ, а сега 1400 гласа. На терора ли се дължи това?

К. Пастуховъ (с. д): Азъ мисля, че за да дойдемъ до една обективна истина — понеже субективно отъ всѣка една страна може да има различни мнения — най-добре и най-подходяще би било да се отреди една парламентарна анкета, която да очисти и вашето лице, и лицето на Камарата и да приведе въ известностъ отговорноститъ на едни или на други групи, за да се знае кой какъ е действувалъ, а не да се прави апология на насилието и на беззаконието. (Ржкоплѣскания отъ социалдемократитъ и нѣкои отъ сговориститъ)

А. Циганчевъ (з): Ако имаше насилие, вие щѣхте ли да получите увеличение на гласоветъ си? Този фактъ, че вие получихте увеличение на гласоветъ си, потвърждава, че не е имало тероръ.

Министъръ Д. Гичевъ: Сговориститъ го поставиха да направи питане, защото се срамуватъ, и сега му ржкоплѣскаатъ. Срамуватъ се тѣ да питатъ и затова поставиха стария си съюзникъ Кръстю Пастуховъ да пита.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Иванъ Бешковъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Моето питане се отнася до станалия печаленъ инцидентъ на 27 февруарий т. г. край с. Букьовци. Убитъ е Грозю Константиновъ, единъ отъ агитаторитъ на Лѣвия блокъ, а като убиецъ се сочи Александъръ Табаковъ, единъ пъкъ отъ агитаторитъ на Народния блокъ.

Г. г. народни представители! Моето питане се отнася преди всичко до г. министъра на вътрешнитъ работи, конкретно до това, защо той не е взелъ своевременно мѣрки, за да се осуети печалниятъ инцидентъ въ с. Букьовци? Защото, споредъ сведенията, които азъ имамъ, борбитъ въ Орѣховска околия сж се ожесточили главно поради желанието на хората отъ Лѣвия блокъ да спечелятъ не само първия мандатъ съ 7 или 8.000 гласа, а, догонвайки 7—8.000 гласа, да могатъ да стигнатъ процента за централната листа, за да влѣзатъ четирима или петъ тѣхни депутати въ Парламента. Ржководими отъ тия съображения, агитаторитъ на Лѣвия блокъ сж проявили извънредно активна агитация и активна борба.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Простена и непростена.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Печалното, въ случая е, че тѣ сж действували съ оръжие — обикаляли сж селата на групи въоръжени — и може-би сж целели да провокиратъ властта, позовавайки се на обстоятелството, че въ страната управлява Народниятъ блокъ и че при Народния блокъ гражданскитъ и политически свободи сж осветени и запазени. При тия свободи, дадени отъ Народния блокъ, тѣ сж смѣтнали, че ще могатъ да развиятъ своята агитация; нѣщо повече — че биха могли да терроризиратъ и да спечелятъ избора. И споредъ мене, една голѣма грѣшка е, дето агитаторитъ на Народния блокъ сж се хванали на въдицата на тия агитатори отъ Лѣвия блокъ и сж уйдисали на акъла имъ. Упрѣкътъ ми въ настоящия моментъ по тоя поводъ е къмъ г. министъра на вътрешнитъ работи, който, споредъ моето скромно мнение, трѣбваше да предвиди тия обстоятелства въ Орѣховска околия — състезанието между Лѣвия и Народния блокъ — и да усили полицията въ тая околия, за да се предотврати всѣкакъвъ нещастенъ случай и конкретно печалниятъ инцидентъ, който стана въ с. Букьовци.

Понеже се изтъква, че убиецътъ Александъръ Табаковъ е членъ на Земледѣлския съюзъ, безспорно, г. г. народни представители, Земледѣлскиятъ съюзъ се чувствва уязвенъ отъ това, че Александъръ Табаковъ, въ спрѣжкването си съ другата група, е убилъ случайно единъ отъ агитаторитъ на Лѣвия блокъ. Земледѣлскиятъ съюзъ, г. г. народни представители, действително понася една загуба отъ този печаленъ инцидентъ. Това се чувствува въ нашитъ срѣди, чувствува се и въ обществото. Дължни сме, обаче, да заявимъ, че Александъръ Табаковъ, известенъ на столичното общество, известенъ и на Дирекцията на полицията, не може да ангажира Земледѣлския съюзъ.

Нѣкой отъ работничитъ: Той е неговъ организаторъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Моля. — Отъ в. „Дума“ нучавамъ дори, че Александъръ Табаковъ е билъ агентъ на Сговора (Ржкоплѣскания отъ мнозинството), съ задача да разузнава Земледѣлския съюзъ.

Р. Маджаровъ (д. сг): Не е вѣрно; той бѣше осѣденъ по атентата въ „Св. Недѣля“, въпрѣки симуляцията му, че е душевно боленъ и следъ това бѣше амнистиранъ или помилванъ. Сжиянитъ този господинъ, при изборитъ за общински съветници въ Новоселци, презъ м. ноемврий миналата година — азъ съмъ присѣтствуващъ — съ два револвера, като агентъ на Обществената безопасностъ, унищожи опозиционната кандидатна листа, арестува опозиционнитъ деятели, за което изборътъ бѣше касиранъ, и се заканваше съ убийство — излѣзе на площада да се шири предъ мене и да ми казва да си вървя по-скоро.

Така че недейте прави диверсии. (Възражения отъ земе-
дълците)

И. Лъкарски (д. сг): Така е, той е вашъ провокаторъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители!
Азъ заявихъ, че черпа сведенията си отъ в. „Дума“. Г.
Рашко Маджаровъ нѣма защо да се горещи. Въ в. „Дума“
отъ 1 мартъ т. г. се казва: „Известно ли е на г. Преслав-
ски, че сѣщиятъ Александъръ Табаковъ, следъ излиза-
нето си отъ затвора, е билъ известно време агентъ въ
Държавната сигурностъ специално за разузнаване срѣ-
дитъ на Земледѣлския съюзъ?“

И. Лъкарски (д. сг): Не е точно така. Той е билъ про-
вокаторъ.

Отъ земледѣлцитѣ: А-а-а!

И. Лъкарски (д. сг): Той е набавялъ орѣжие, пушки
и бомби на хора отъ Земледѣлския съюзъ. Това е фактъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Д. Ачковъ (нац. л. о): Че е билъ агентъ и тукъ и тамъ,
показва че е леке.

И. Симеиновъ (д): (Къмъ сговориститѣ) Никой не об-
винява Сговора, макаръ че Табаковъ е сговористъ. Ние
не ви наричаме убийци, но той е билъ вашъ агентъ. Какво
плещите и ревете? Въ вашата школа сте го обучавали.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Ето защо, г. г. народни предста-
вители, мене ми се струва, че този печаленъ инцидентъ,
който покрусилъ нашето общество, който покрусилъ всички
ни, не трѣбва да се свързва съ политиката на Земледѣл-
ския съюзъ, който участвува въ Народния блокъ, защото
на 21 юний 1931 г., когато Народниятъ блокъ спечели из-
боритѣ, известно е на всички ви, че на другия денъ и
презъ следнитѣ дни никѣде въ страната не станаха кър-
вави експесии.

А. Неновъ (раб): А въ Ямболъ, Крънъ, Дълбоки?

Д-ръ И. Бешковъ (з): А много сдружени земледѣлци
имаха да търсятъ възмездие, много сдружени земе-
дѣлци имаха за какво да отмъщаватъ — за поругана
честь на своитѣ сестри и жени, за избити свои братя и
бащи и пр. Тѣ не отмъстиха, защото ръководителитѣ на
Земледѣлския съюзъ издигнаха принципа на всеопроше-
нието, принципа на забравата и бѣха послушани отъ
тѣхнитѣ последователи. (Ръкоплѣскания отъ земледѣл-
цитѣ) И Народниятъ блокъ не регистрира нито единъ
кървавъ експесъ. Треперѣха виновнитѣ, треперѣха
убийцитѣ сговористи (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ),
мнозина се бѣха снабдили съ паспорти да бѣгатъ презъ
границата, нѣкои се помъчиха да направятъ заговоръ за
новъ превратъ, гузнитѣ съвѣсти търсѣха да бѣгатъ и да
се спасятъ, но Народниятъ блокъ даде на всички свобода
и животъ. (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ) Земледѣл-
скиятъ съюзъ, прочее, доказа, че той не желае да върви
по кървавитѣ пѣтици на отмъщението и кървавитѣ са-
моразправии. И все пакъ, г. г. народни представители,
имаме единъ печаленъ инцидентъ. Лично азъ съмъ по-
крусенъ, лично азъ съмъ възмутенъ отъ него. Въ моята
скромна обществена дейностъ винаги съмъ се борилъ про-
тивъ насилията, противъ експеситѣ, противъ побоищата.
На свой гърбъ азъ съмъ понесълъ побоища на побѣс-
нѣли сговористски полициѣ, следи отъ които побоища
още имамъ по тѣлото си. Но не за това скърбя азъ. Азъ
скърбя за онова унижение, на което се подлага лич-
ността, достойнството на човѣка, човѣшкото въ човѣка.
Това е, което всѣкога ме е възмущавало.

Г. Костовъ (раб): А отношенията на вашата власть
къмъ нашитѣ депутати?

Д-ръ И. Бешковъ (з): И азъ мога да ви кажа, г-да —
защото съмъ го изпиталъ на собствения си гърбъ — ко-
гато побѣснѣлъ полицай те бие, отъ побоя до убийството
те дѣли само една крачка.

Имаме единъ печаленъ инцидентъ, имаме случайното
убийство на единъ човѣкъ, което хвърля петно . . .

Б. Смиловъ (нац. л. о): Какъ случайно? (Силно тро-
пане по банкитѣ отъ земледѣлцитѣ) Като говорите за

случайно убийство, защо не прочетете сѣдебномедицин-
ския актъ? (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

А. Буковъ (з): Нека се изслушатъ обясненията на
г. Смилова, защото той е компетентенъ по убийствата!

Б. Смиловъ (нац. л. о): (Говори всрѣдъ непрекъснатото
тропане по банкитѣ отъ земледѣлцитѣ) Въ акта се казва,
че куршумътъ е миналъ презъ врата и е спрѣлъ въ об-
ластѣта на слѣпото око. За какво случайно убийство го-
ворите, това е организирано убийство! (Тропането по бан-
китѣ отъ земледѣлцитѣ продължава) Азъ моля г. ми-
нистра на вътрешнитѣ работи, когато отговаря, да про-
чете преписа отъ сѣдебно-медицинския актъ, за да се
види дали убийството е случайно или организирано.

А. Николаевъ (з): Следъ Васъ ще има думата генералъ
Русевъ!

Б. Смиловъ (нац. л. о): (Къмъ д-ръ И. Бешковъ) Азъ се
чудя какъ намирате нравствени сили у васъ, за да убеж-
давате Парламента, че това е било едно случайно убий-
ство! Ако тукъ бѣха кучкари, можехте да говорите, че
убийството е случайно, но вие говорите предъ българ-
ския Парламентъ.

Нѣкой отъ работницитѣ: Вашата политика продължа-
ватъ и тѣ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Смиловъ, моля
Ви се, нѣмате думата!

П. Попивановъ (з): Нещастни хора, които издаваха
окръжни, за да убиватъ, не могагъ да приказватъ. Вие
сте интелектуаленъ убиецъ!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Азъ заявявамъ на г. Смилова, че
азъ имамъ куражъ да изкажа своето огорчение и своето
възмущение отъ това убийство, но азъ нѣмамъ като него
нравствени сили да твърдя, че това убийство е организи-
рано и умишлено, преди да съмъ чулъ думата на сѣдеб-
ната власть и на експертизата. (Ръкоплѣскания отъ зем-
ледѣлцитѣ)

Б. Смиловъ (нац. л. о): Нека г. министърътъ на вътреш-
нитѣ работи прочете преписа отъ сѣдебно-медицинския
актъ и ще видимъ дали убийството е умишлено или е ор-
ганизирано. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Н. Стамболиевъ (з): Умишлени убийства сѣ — да из-
мъквашъ ноцно време невинни хора, да имъ връзвашъ же-
лѣзо на врата и да ги хвърляшъ въ водата.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Тъкмо за това е моето питане, съ
което азъ излизамъ да хвърля упрѣкъ върху правител-
ството и върху г. министра на вътрешнитѣ работи. Азъ
искамъ да се вдигне завесата, азъ искамъ да блесне исти-
ната, да блесне свѣтлината — това е задачата на моето
питане, това бѣше задачата и на тѣзи, които отправиха
сѣщо питаня. Направиха питане и господа отъ край-
ната лѣвица, направиха питане и г. Пастуховъ. Не се направи
питане само отъ страна на сговориститѣ, защото, вѣроятно,
се чувствуватъ много задѣлжени, защото, ако почнемъ ние
да ги питаме за всѣко убийство (Ръкоплѣскания отъ зем-
ледѣлцитѣ), ако почнемъ да ги питаме за убийствата, ста-
нали презъ тѣхния режимъ и всѣки денъ да питаме за едно
убийство, надали 4-годишниятъ мандатъ на Камарата ще
стигне, за да се отговори на питанята за всичкитѣ
убийства. (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

П. Попивановъ (з): (Пререкава съ сговористи)

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Въ
този моментъ, когато ние дебатираме този въпросъ, азъ
искамъ отъ това мѣсто да отправа единъ апелъ . . . (Пре-
рекания между сговористи и земледѣлци)

Т. Бошнаковъ (з): (Къмъ А. Цанковъ) Не прилича на
единъ професоръ да говори подобни работи, каквито Вие
говорите! (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Продължително
звъни. Скарване между И. Лъкарски и Т. Бошнаковъ. Пре-
рекания между земледѣлци и сговористи)

Г. Лъкарски! Моля Ви се! (Пререканията между земе-
дѣлци и сговористи продължаватъ. Квесторътъ И. п. Ра-
чевъ отива при народния представителъ Т. Бончевъ и

го удара по рамото. Т. Бончевъ отвръща съ ударъ. Всички народни представители ставатъ прави. Голъмо възбуждение)

Н. Кемилевъ (д. сг): Г. председателю! Квесторитъ биятъ въ Парламента! Това е насилие! (Къмъ мнозинството) И вие имате куража да оправдавате насилията по изборитъ!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Непрекъснато звъни) Моля, седнете си на мѣстата, г-да!

Н. Кемилевъ (д. сг): Квесторитъ биятъ!

И. Лъкарски (д. сг): Квесторитъ нанасятъ побой! (Шумътъ продължава)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Азъ отправихъ моето питане . . . (Шумътъ продължава)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. председателю! Една бележка нѣма ли да има къмъ този приятелъ — една бележка отъ председателството къмъ квестора? Така ли ще мине този инцидентъ? Какъ може това нѣщо!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля, г-да! Обръщамъ внимание на г. г. депутатитъ да не прекъсватъ и да не искатъ отъ председателството това, което не може да даде.

Н. Кемилевъ (д. сг): Шомъ единъ председател не може да гарантира свободата на единъ народенъ представителъ, трѣбва да слѣзе отъ тамъ (Сочи председателското мѣсто). Защо е председателъ тогава на единъ Парламентъ? (Глъчка)

Т. Бончевъ (д. сг): Азъ съмъ битъ. Туй Парламентъ ли е, какво е!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата!

Т. Бончевъ (д. сг): Искамъ думата.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Отнемамъ Ви думата.

А. Капитановъ (з): А бе ти нанесе побой и се оплакваш!

Д. Ачковъ (нац. л. о): Не бива така да се оставя тази случка.

Т. Бончевъ (д. сг): Не ви е срамъ! (Голѣма глъчка)

Г. Василевъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

Х. Чолаковъ (з): (Къмъ Г. Василевъ) Въ миналата Камара набихте Баева. (Глъчката продължава)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Василевъ (д. сг): Това е срамота!

А. Неновъ (раб): Такива цвѣта само въ буржоазната градина могатъ да цвѣтятъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

Г. п. Рачевъ! Моля Ви се, премѣстете се на друго мѣсто, за да не ставатъ повече пререкания.

Нѣкой отъ лѣвицата: Да седне на мѣстото си.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Азъ направихъ моето питане къмъ г. министра на вътрешнитъ работи, като го моля да изясни случката . . .

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Ама тогава изключете бития!

А. Христовъ (д. сг): Г. председателю! Искайте обяснение отъ квестора.

Х. Чолаковъ и други земледѣлци: Чакайте да свърши оратора!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Къмъ сговориститъ) Какво искате?

Х. Чолаковъ (з): (Къмъ председателстващия) Недейте влиза въ разговоръ съ тѣхъ.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Искаме да се приложи правилникътъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Дойчиновъ! Предупреждавамъ Ви, че ще предложа изключването Ви.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Бре, бре!

Отъ сговориститъ: Хайде де!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Какво е това? Какво искате? Това Парламентъ ли е? Обърнахте го на звѣрилица. Азъ видѣхъ, че се биха и двамата.

Г. Каназирски (д. сг): Не е вѣрно. Прѣвъ го удари квесторътъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Отговорете, вѣрно ли е, че и той му отвърна?

Г. Каназирски (д. сг): Квесторътъ прѣвъ го удари.

А. Буковъ (з): (Къмъ Г. Каназирски) Това не е Дирекцията на храноизноса. Това е Парламентъ. Трѣбва да стоите на мѣстото си.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Продължавайте, г. Бешковъ!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Отправямъ, прочее, моето питане къмъ г. министра на вътрешнитъ работи, като го моля да изясни случката . . .

А. Христовъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Какво искате?

А. Христовъ (д. сг): Искаме санкция за виновния.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Не можете да влизате въ правата на председателството. Председателството не намира за нужно да иска санкция.

А. Христовъ (д. сг): Искайте обяснение отъ квестора.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ама че ораторътъ говори!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Председателството апелира къмъ г. г. народнитъ представители да спратъ дразнитъ.

Министъръ Д. Гичевъ: (Къмъ А. Христовъ) Битъ си председателъ, та те знамъ какво цвѣте бѣше! Ялъ съмъ ти попарата и на тебе. Знамъ те какъ председателствуваше.

Т. Бончевъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Н. Кемилевъ (д. сг): (Къмъ мнозинството) Вие искате око за око, зжбъ за зжбъ ли?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Нѣмате думата!

Н. Кемилевъ (д. сг): Имамъ думата да протестирамъ срещу Васъ. Азъ протестирамъ, защото Вие, като председателъ, заплашвате единъ народенъ представителъ, който е битъ въ Парламента.

А. Буковъ (з): Битъ е, но не е убитъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Убийте го — все едно е. Но оставете народния представителъ да мисли за себе си и да се защитава.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Седнете тамъ и стига сте приказвали.

П. Попивановъ (з): Азъ Ви казахъ и тогава, казвамъ го и сега: безъ да Ви познавамъ, Вашето име осемъ години го слушахъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Ще ме слушате още осемдесет години.

Отъ земледѣлцитѣ: А-а-а!

Н. Кемилевъ (д. сг): Това да го знаете!

Х. Родевъ (нац. л): Да се забележи, че г. Кемилевъ иска „зѣбъ за зѣбъ“. Ако Вие, г. Кемилевъ, искате „зѣбъ за зѣбъ“, нищо нѣма да остане отъ Васъ — знайте го добре. Ако би било така — „зѣбъ за зѣбъ“ — нищо нѣма да остане лично отъ Васъ. Помислете си добре.

Н. Кемилевъ (д. сг): И отъ Васъ, и отъ никого нѣма да остане.

Х. Родевъ (нац. л): Никой нѣма право да иска „зѣбъ за зѣбъ“. Ако се приложи тоя принципъ, Вие сте, който най-много ще пострадате отъ това.

Н. Кемилевъ (д. сг): Вие сте правителствено болшинство. Председателството отказва да ни покровителствува. Азъ питамъ съ високъ гласъ: какво ни остава тогава?

Х. Родевъ (нац. л): Това е дързостъ да искате „зѣбъ за зѣбъ“. Знаете много добре, че най-малко Вие можете да искате „зѣбъ за зѣбъ“, защото ако се приложи този принципъ, знаете какво ще стане.

А. Неновъ (раб): Гарванъ гарвану око не вади, бе! Това, което приказвате, е само за тонковцитѣ. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Ще ви прочета каква е вашата практика. Ето какво се казва въ „Парламентарна практика“ на стр. 78: (Чете) „Председателътъ, по силата на правилника, е натоваренъ да пази реда. Никой нѣма право да протестира противъ наказанията, наложени отъ председателя и никой нѣма право да предизвиква председателя да наложи наказание“. Ако зачитате правилника, ще го изпълнявате. (Възражения отъ работниците)

Х. Чолаковъ (з): Началство лучше знаетъ!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Конкретно моегo питане до г. министра на вътрешнитѣ работи се състои въ следното: защо не е взелъ своевременно мѣрки, за да осуети печалния инцидентъ и какви мѣрки възнамѣрява да вземе, за да накаже виновниците?

Г. г. народни представители! Азъ същевременно си позволявамъ да отправя единъ апелъ къмъ почитаемото правителство и къмъ васъ за по-малко увлѣчение и за по-малко страсти. Този апелъ азъ го отправямъ най-вече къмъ правителственото болшинство, защото азъ за себе си имамъ голѣмата надежда, че Народниятъ блокъ и неговото болшинство единствени могатъ да пазятъ демокрацията въ България въ днешния и утрешния день. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството) Азъ бихъ билъ голѣмъ наивникъ, ако бихъ търсѣлъ запазване на демокрацията тукъ, при сговориститѣ. Азъ не желая да я търся и тукъ, въ крайната лѣвица, защото г-дата не служатъ на демокрацията, а на съвсемъ другъ строй.

Нѣкой отъ работниците: Нѣмаме кучки.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Мене ме учудва, обаче, друго — учудва ме становището и анатемата, която г. Кръстю Пастуховъ хвърли по адресъ на Народния блокъ, като искаше едва-ли не да го унищожи. Е добре, г-да социалдемократи, ако управлението на Народния блокъ не е достатъчно добро, можете ли вие, социалдемократитѣ, да ни дадете една по-добра демокрация, една по-голѣма демокрация съ вашитѣ 25.000 гласа? (Нѣкой отъ мнозинството ръкоплѣска)

Нѣкой отъ работниците: Тѣ сж социалфашисти.

К. Пастуховъ (с. д): Съ вашитѣ насилия вие дадохте пробенъ урокъ въ Орѣхово. За да спасите партията си, обхрияхте България на касапница. (Възражения отъ мнозинството)

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. Пастуховъ! Въ този моментъ азъ имамъ дългъ да Ви напомня едно нѣщо.

К. Пастуховъ (с. д): Нищо не ми напомнявайте.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Вземамъ поводъ отъ голѣмитѣ борби, които ставатъ сега въ Германия около президентския изборъ, . . .

А. Кантарджиевъ (д): Кажу му, кажи!

Д-ръ И. Бешковъ (з): . . . за да ви кажа, че социалдемократитѣ въ Германия агитиратъ за Хинденбурга.

К. Пастуховъ (с. д): Светотатство е да говорите Вие за германската социалдемократия. Безъ социалдемократията въ Германия нѣма да има демокрация.

Отъ мнозинството: О-о-о!

К. Пастуховъ (с. д): Вие вършите едно кощунство като възхвалявате така германската социалдемократия, а се кланяте на насилието и го практикувате.

А. Неновъ (раб): Безъ германската социалдемократия нѣма да има Хинденбургъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. Пастуховъ! Вашата мисль е и моя мисль.

К. Пастуховъ (с. д): Социалдемократическата партия съ своята преса и съ своята дейность е за свободата и иска да установи това благо и въ България, а вие съ вашата демагогия взехте въ последнитѣ законодателни избори надъ 600 хиляди гласа, . . .

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Д-ръ И. Бешковъ (з): Оставете ме да говоря, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): . . . а въ Орѣховска околия съ насилие спечелихте всичкитѣ мандати.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Социалдемократията въ Германия, която въ законодателнитѣ избори получи 9 милиона гласа, днесъ е призована отъ ръководството на социалдемократическата партия съ грамадни афиши да гласува за Хинденбурга. Въ тия афиши се пише: Sozialisten! Wählt Hindenburg! Hoch Hindenburg! Nieder mit Hitler! — Да живѣе Хинденбургъ, долу Хитлеръ!

К. Пастуховъ (с. д): Социалдемократията въ Германия върши това, . . .

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Вие ли имате думата, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): . . . защото Хинденбургъ се оказа единъ истински държавникъ, противникъ на насилието.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Социалната демокрация въ Германия защитава републиката и е противъ фашизма. . .

А. Неновъ (раб): Е социалдемократия на Кайзера, е социалфашизъмъ на Носке и на Хинденбурга.

М. Станевъ (раб): Такава е социалната демокрация въ цѣлия свѣтъ — предателка на работническото.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Защо германската социалдемократия, защо социалдемократическата партия въ Германия води социалдемократическитѣ маси да избиратъ Хинденбурга? Кой е Хинденбургъ? Вчерашниятъ политически противникъ и днешниятъ такъвъ на социалната демокрация. Но, германската социалдемократическа партия води маситѣ да гласуватъ за Хинденбурга, защото, ако не гласуватъ за Хинденбурга, ще дойде Хитлеръ, а когато дойде Хитлеръ, тѣсно ще имъ стане. Германскитѣ социалдемократи вървятъ по пътя на компромиситѣ, за да запазятъ демокрацията. Днесъ г. Пастуховъ хвърля анатема по адресъ на Народния блокъ. Ако утре Народниятъ блокъ падне и дойдатъ българскитѣ Хитлеровци, Вие, г. Пастуховъ, какво ще правите тогава? (Ръкоплѣскания отъ мнозинството) При това Вие знаете, че германскитѣ Хитлеръ се различава много отъ нашитѣ Хитлеровци.

К. Пастуховъ (с. д): Кой е Хинденбургъ, знаемъ. Той е противникъ на това, противъ което и ние се боримъ

30 години и за което вие касирахте орѣховския изборъ, а си позволихте да практикувате беззакония, своеволия и насилия, за да влѣзатъ ваши приятели въ Народното събрание. Като васъ ли е Хинденбургъ? (Смѣхъ и възражения отъ мнозинството) Имайте малко уважение къмъ себе си и къмъ колегитъ си. Засрамете се! Употрѣбихте насилия, за да вкарате въ парламента Процепи и кучкиѣ му. Тамъ има бити хора, има фотографии. Не бива така.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (д. ср): Вергилъ се избира тъй, както се избиратъ всички народни представители на управляващата партия: съ насилие и съ беззаконие.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Стига, г. Пастуховъ. Г. г. стенографи! Нѣма да пишете нищо отъ това, което говори г. Пастуховъ.

Н. Пѣдаревъ (д. ср): А, какъ може така?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Най-после, разберете, г. Пастуховъ, че не може по тоя начинъ да продължавате. Вие само шиканирате и говорите, безъ да сте взели думата. Най-малко вие трѣбва да правите това.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Азъ искахъ да изтъкна непосредствеността на социалната демокрация у насъ, г-да, защото социалната демокрация въ Германия се солидаризира съ Брюнингъ и гласува за Хинденбурга, за да нѣма Хитлера. Но нашитѣ Хитлеровци нѣматъ куража, нѣматъ силата на германския Хитлеръ да увлѣкатъ маситѣ въ името на нѣкакви лозунги и да ги поведатъ на една смѣла борба. Нашитѣ Хитлеровци по тъмнитѣ кюшета, чрезъ конспирация, искатъ да станатъ Хитлеровци. (Нѣкои отъ земеделцитѣ ржкоплѣскаха) И когато утре станатъ такива, тогава вие подобно на германскитѣ социал-демократи, които викатъ „Хохъ!“ на Хинденбурга, ще викате „Да живѣе Малиновъ“, „да живѣе Мушановъ“, „да живѣе Народниятъ блокъ!“, но нѣма да го намѣрите. Друго царство ще настѣпи — мракъ, анархия и тирания! Днешниятъ и утрешниятъ день е на Народния блокъ. Да го пазимъ, г-да; да го пазимъ като зеницата на очитѣ си! Да се пазимъ отъ страсти и увлечения! (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Х. Статевъ (нац. л. о): Ефектътъ не е тъй голѣмъ!

М. Станевъ (раб): Г. председателю! Подали сме питане за предизборния тероръ въ Орѣхово. Първи сме го подали. Ние искаме, ние настояваме г. министърътъ да ни отговори. Азъ искамъ да се даде възможностъ на нашата група да развие питането си, г. председателю.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Станевъ! Още отъ начало ви се каза, че г. министърътъ на вътрешнитѣ работи е готовъ да отговори само на питанята на г. Пастуховъ, Бешковъ и Георги Енчевъ, а на вашето питане не е готовъ да отговори.

А. Неновъ (раб): Азъ искамъ да запитамъ г. министра, има ли той намѣрение, въобще, да отговаря на нашитѣ питаня. Да каже, „ще отговори“, или „нѣма да отговори“. Преди месецъ и половина сѣ подадени питанята и той не благоволява да отговори.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, нѣмате думата.

А. Неновъ (раб): Разбира се, нѣмамъ думата!

М. Станевъ (раб): Азъ протестирамъ противъ това отнемане правото на групата на Работническата партия да се изкаже!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Предупреждавамъ г. г. народнитѣ представители, че бюрото ще вземе всички мѣрки да предотврати каквито и да било скандали.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. министре! Преди да почнете, — една дума, съ Ваше позволение. Ако си спомните, въ петъкъ, нашиятъ другаръ г. Домузчиевъ отправи едно питане. Днесъ вие сте готови да отговорите само на три питаня. Бихме желали да знаемъ, на обстойното питане

на г. Домузчиева ще отговорите ли, или не. Кажете кога ще отговорите — утре или други день? (Глъчка)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Ние трѣбва съ възмущение да отблъснемъ всички поплъзновения за нарушаване реда въ Народното събрание, защото пълно безредие е всѣка минута да се задаватъ въпроси и да се искатъ отговори.

Тукъ сѣ сложени на дневенъ редъ три питаня, които сѣ подадени вчера. Понеже тѣ интересуватъ общественото мнение, азъ бързамъ да отговоря, макаръ че — трѣбва да призная още въ самото начало — цѣлата случка около убийството въ с. Букьовци още не е изяснена. Бързамъ, обаче, да отговоря, за да дамъ доказателства, че ние, правителството, желаемъ да дадемъ нужното освѣтление на народното представителство споредъ даннитѣ, съ които разполагаме.

Нѣкой отъ работницитѣ: Нашето питане е подадено най-рано.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ ви казахъ още въ началото на заседанието, че на всички питаня ще се отговори. Не съмъ отказалъ никому отговоръ на питането му. Отговарялъ съмъ. Напоследъкъ бѣхме заети съ други работи и може би на нѣкои отъ питанята не е отговорено. Ще дойде моментъ, когато ще отговаря и на тѣхъ. Оняи день, въ петъкъ — отговарямъ на г. Статевъ — се депозира едно питане отъ г. Домузчиевъ, което азъ днесъ получихъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Г. министре! Вчера г. Захариевъ, който председателствуваше Събранието, каза, че, днесъ министърътъ на вътрешнитѣ работи ще отговори на всички питаня — и на питането на работницитѣ, и на нашето.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Смиловъ! Азъ ще Ви отговоря. Г. Домузчиевъ въ своето питане — то е въ чантата ми — ме пита вѣрно ли е, че кандидатитѣ и агитаторитѣ на Народния блокъ при изборитѣ сѣ си служили съ превознитѣ сръдства на околийското управление въ Орѣхово. Е добре, г. г. народни представители, за да мога да отговоря на това питане, преди всичко, азъ трѣбва да запитамъ въ Орѣхово, да събера сведения, да направя нужната анкета, за да видя дали е вѣренъ фактътъ или не е вѣренъ. Най-сетне, сами виждате, че този въпросъ не е кой знае какъвъ, та да мислите, че нѣщо ще пропадне, ако днесъ не се отговори, а утре, когато ще мога да събера нужнитѣ сведения отъ Орѣхово. Това е голѣмото питане на г. Домузчиева, подадено въ петъкъ — за превознитѣ сръдства, съ които разполага Орѣховското околийско управление — нѣкаква си каруца и коне — съ които се били ползували кандидатитѣ и агитаторитѣ на Народния блокъ при избора!

Нѣкой отъ работницитѣ: Ами нашето питане?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И на вашето питане ще отговоря, когато се подготвя.

Сега искамъ да дамъ освѣтление до толкова, доколкото имахъ възможностъ да събера сведения по убийството, станало въ с. Букьовци въ сѣбота, на 27 февруарий преди изборитѣ въ Орѣховска околия. Моятъ говоръ ще се ограничи изключително около събитията въ връзка съ самото убийство. Азъ нѣмамъ възможностъ днесъ да проследя цѣлия изборенъ периодъ съ всички произшествия. Трѣбва да ви кажа, г-да, че по всички телеграми и по всички оплаквания азъ съмъ направилъ своевременно нареждане да може да стане нужната анкета отъ моитѣ органи и съмъ се стремилъ да мога да си послужа въ случая съ колкото е възможно по безпристрастни органи, които да провѣрятъ всички оплаквания. И тѣ се провѣриватъ. Обаче оплакванията почнаха да идватъ едно следъ друго. Изборната борба почва. Врачанскиятъ окоженъ управител трѣбваше да замине още на 24 въ Орѣховска околия. Естествено е, че лицето, което трѣбваше да дирижира административната анкета, бѣше заето около изборитѣ — трѣбваше да пази реда и т. н., както ще изложя това по-нататъкъ. Ето защо, азъ още не разполагамъ съ необходимитѣ сведения. Анкетата още не е завършена. Азъ имамъ известни данни, и то откъслечни, само за нѣкои факти. Трѣбва да Ви кажа, обаче, че за всичко онова, което е дошло до мене въ Министерството на вътрешнитѣ работи, подъ формата на оплаквания, азъ веднага съмъ давалъ своевременно своитѣ нареждания. Така напр., когато се съобщи, че Дени Ко-

стовъ билъ арестуванъ и докаранъ въ Враца, азъ веднага наредихъ той да бѣде освободенъ. Сѣщо тѣй, когато се получи известие, че той билъ закаранъ въ с. Хайрединъ и за втори пѣтъ задържанъ, азъ сѣщо тѣй съмъ заповѣдалъ веднага той да бѣде освободенъ и моята заповѣдъ е изпълнена. Но на всички ония факти и обстоятелства, които се съобщаватъ въ питанята, азъ ще отговоря, когато събера нужните материали и ще ми позволите сега да не отговарямъ на тѣхъ, защото разполагамъ само съ откъслечни сведения, които нѣма да бѣдатъ достатъчни за васъ, нито е въ интересъ на истината и азъ да си служа съ недовѣрени и съ недостатъчни данни.

Сега минавамъ прѣко на моята задача — да дамъ нужното освѣтление около събитieto, убийството въ поменатото село.

Г. г. народни представители! На 24 февруарий, значи 4 дена преди избора, въ София се получи отъ кмета на с. Крушовица, Каменополски, една телеграма до мене, въ която той казва: (Чете) „Въоржени съ парабели и карабини банди на Дени Костовъ тормозятъ селото ни Крушовица и стрелятъ извънъ селото. Обуздайте бандитѣ да не станатъ нежелателни инциденти. Кметъ на с. Крушовица, Каменополски“.

Тази телеграма, която свидетелствува, че на 24 февруарий въ нѣкои отъ селата на Орѣховска околия вече се явява една банда, или по-право група отъ нѣколко души въоржени въ връзка съ избора. Азъ трѣбваше веднага да я съобща на окръжния управителъ, за да може и той да я има предъ видъ, за да вземе нужните мѣрки за запазване на реда. На 24, сѣщия денъ, по нареждане отъ Министерството на вътрешните работи, врачанскиятъ окръженъ управителъ трѣбваше да замине за Орѣхово, за да ръководи главно всички ония мѣрки, които ще трѣбва да се взематъ за запазване на реда и за гарантиране на изборната свобода. И понеже отъ оплакванията, които бѣха вече постъпили съ редица телеграми, за които ви казахъ, се вѣждаше, че въ околията има едно голѣмо възбуждение, че има много хора, които желаятъ често пѣти да правятъ голѣми аларми, че даже подозиратъ органи на властѣта въ пристрастие, врачанскиятъ окръженъ управителъ трѣбваше да вземе и полицейска стража отъ други части на Врачанския окръгъ и да отиде въ Орѣхово, за да може съ своите полицейски органи да въведе една по-голѣма бдителностъ, за да бѣдатъ мѣрките по-ефикасни.

Г. Костовъ (раб): Сѣщиятъ арестува 6 души наши депутати.

Председателствуващъ Н. Щоповъ: (Звъни) Моля, г. Костовъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: По тѣзи отдѣлни случаи ще говоря после.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Спокойствие! Чакайте!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ ви казахъ, че той отиде съ засилена полицейска стража, за да запази реда въ околията: взема отъ Врачанската околия 19 стражари, взема отъ Берковска околия други 10 стражари и сѣщевременно взема 10 полицейски агенти, съ двама групови началници.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не е ли инсценирана тая телеграма, за да пратите полиция въ тамъ?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Това е вашъ старъ навикъ.

А. Буковъ (з): Акълъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той заминава за Орѣхово сѣщата вечеръ, на 24, и на 25 пристига въ Орѣхово.

Н. Пждаревъ (д. сг): Дръжте крадеца!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: А вечеръта въ Орѣхово пристига и стражата, която се събира въ помощъ на тамошната стража, за да се пази редътъ въ цѣлата околия и да се предпази населението отъ всѣкакви инциденти.

За сѣществуването на тази въоржжена група, която се явява едва къмъ 24 февруарий, пристигатъ тукъ, въ София, и други телеграфически съобщения. Азъ мога да ви кажа, че още на 24 се получи отъ блоковия комитетъ, Петко Дековъ, Калчевъ и Йоневъ, сѣщо една телеграма, подадена отъ Орѣхово, въ която се говори: (Чете) Въоржжена група броди изъ околията, водена отъ Дени Ко-

стовъ, не се подчинява на администрацията, между тѣхъ има македонецъ, запасенъ офицеръ Кушевъ, препоръчанъ се за адютантъ на царя. Наредете освобождаване на околната отъ тая шайка“.

Х. Статевъ (нац. л. о): Тая телеграма се опровергава отъ председателя на нашето околийско бюро.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Може да е опровергана. Азъ искамъ да кажа какъ се развиватъ събитията. За мене е важно, че на 24 и 25 февруарий въ околията почва да върлува една въоржжена група. За тази група груповиятъ началникъ при полицейската инспекция въ Враца, Иванъ Калъповъ, съобщава съ единъ свой рапортъ: (Чете) „Отъ нѣколко дена изъ Орѣховско Дени Костовъ, адвокатъ въ София, ходилъ по агитация изъ селата, заедно съ 17-18 лица, непознати за хората по селата. Събрания сѣ правили въ кръчмитѣ, като сѣ вадили револвери и карабини. Говорили противъ блока, противъ царя и винаги свѣршвали речитѣ си, че Лѣвиятъ блокъ ще бие другия блокъ въ изборитѣ и че кръвъ ще се лѣе. Тия обстоятелства дразнели населението и се питатъ какви сѣ тия. Познатъ имъ билъ само Дени Костовъ, а другитѣ не познавали“.

Рапортътъ е направенъ отъ груповия началникъ Иванъ Калъповъ възъ основа на разпитъ, събирание на доказателства и сведения, проверени лично отъ него чрезъ разпитъ на свидетели, присѣтствуващи при убийството. Както ви казахъ, и кметътъ на Крушовица се оплаква отъ така наречената банда. (Продължава да чете) „Когато ще напустнатъ нѣкое село“ — казва груповиятъ началникъ въ рапорта — „групата Дени Костовъ наема шейни, заповѣда на превозвача да кара силно изъ селото, а тѣ почватъ да викатъ изъ улицитѣ, съ което привличатъ вниманието на селянитѣ, които излизатъ. Тогава нѣкой отъ групата почва да говори и хвърля позиви отъ името на емигрантската група, съ които приканватъ селянитѣ отъ Орѣховско да гласуватъ за Лѣвия блокъ — единичкъ изразителъ на емигрантскитѣ тежне-ния. Това се повтаряло изъ всѣки населенъ пунктъ. Следъ като извършатъ по таквъ начинъ своята агитация въ селото, продължаватъ да припускатъ изъ улицитѣ и излизатъ по посока на нѣкой другъ пунктъ и заличаватъ следитѣ си. Възъ основа на тия донесения отъ кметоветѣ, околийскиятъ началникъ заповѣда да бѣдатъ обезоржжени тия хора, които вървятъ съ шейни изъ разни села на околията.“

Обаче на 25 и 26 февруарий още не можеше да се намѣри тази група. Тя се е явила 4-5 дни преди изборитѣ и е била въоржжена. Били сѣ 15-16 души. На 27 заранѣта груповиятъ началникъ при Врачанската окръжна полицейска инспекция, Марко Найденовъ, добилъ сведения за тая група. Полицията очевидно е искала да възпре тая група, която се е явила въ крайщата на околията и не е могла да бѣде заловена отъ властѣта и се е движила по този начинъ, както се описва въ доклада.

Н. Пждаревъ (д. сг): Както ние се движехме презъ 1921 и 1922 г., г. Гиргиновъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Пкъ ние не можехме да се движимъ отъ вашитѣ разбойници.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Продължава да чете) „На 27 февруарий груповиятъ началникъ Марко Найденовъ добилъ сведения, че въ 4 шейни се намиратъ 16 души, които сѣ въ село Козлодуй. Знайки, че това е групата на Дени Костовъ, отправя се за село Козлодуй. Между селата Козлодуй и Хърлецъ Найденовъ срѣща групата, излиза предъ нея и съобщава, че желае да се срещне съ Дени Костовъ. Нѣкой отъ групата извиква: „Да се пазишъ, че кръвъ ще се лѣе“. Найденовъ изхвърля рѣцетъ си въ страни и казва: „Заповѣдайте, г-да, шомъ желаете да се лѣе кръвъ, обаче азъ не желая, и, както виждате, не държа никаквъ пистолетъ“. Дако Цановъ — това е единъ отъ агитаторитѣ на Лѣвия блокъ — „държейки пистолетъ, извиква: „Не ви даваме Дени Костовъ“. Тогава слиза отъ първата шайна нѣкой си Поповъ, журналистъ, членъ на Лигата за правата на човѣка и накарва Найденовъ да се легитимира. Найденовъ се легитимира и повторно замолва групата да се яви Дени Костовъ, съ когото се познава и се е разбиралъ и другъ пѣтъ съ него. Тогава чакъ слиза Дени Костовъ отъ последната шейна съ нахлуенъ калпакъ до очитѣ. Обръщайки се Найденовъ къмъ Костовъ, го запитва: „Значи Вашата декларация въ инспекцията, че ще правите агитация съ въоржжена команда, се изпълни?“ Дени Костовъ отговаря: „Да“. Найденовъ предложилъ на Костовъ и Поповъ

да си предадат оръжието, като лично отговаря за тяхната свобода. Вместо да получи от тях отговора, обаждат се Борисъ Спасовъ, Христо Хесапчиевъ и Нино Мариновъ съ следнитъ думи: „Ние бѣхме емигранти, знаемъ какъ да се биемъ и оръжие не даваме. Съ туй оръжие ще имаме свобода на агитацията“. Найденовъ е билъ съ двама стражари и двама агенти и, не желаеи да пролива кръвъ — четейки настроението имъ — ги пуска да заминатъ“. Забележете, че груповиятъ началникъ е билъ само съ двама агенти и двама стражари.

А. Неновъ (раб): Тримата въ хоръ ли сж отговаряли!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Недейте прекъсва. Чакайте да чуете.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ рапорта се казва: „Найденовъ, не желаеи да пролива кръвъ — четейки настроението имъ — ги пуска да заминатъ. Дени Костовъ му обещава, че ще напустнатъ околията“ — Това е на 27, защото тогава, на 27, се завършва и предизборниятъ периодъ и въротно по това съображение той обещава, че ще напустне околията — „Найденовъ имъ обръща внимание да скриятъ карабината, която е въ ръцетъ на Хесапчиевъ“ — Хесапчиевъ е билъ съ карабина въ ръка — „и да не даватъ видъ съ своето държане, че сж бунтовници. Групата на Дени Костовъ заминала за Букьовци, а Найденовъ съобщава на околийския началникъ въ Орѣхово маршрута на групата на Дени Костовъ“.

Значи, срѣщатъ групата на Дени Костовъ къмъ Козлодуй, тя заминава къмъ Букьовци, груповиятъ началникъ Найденовъ се отдѣля отъ групата на Дени Костовъ и съобщава на околийския началникъ въ Орѣхово, че тази група е заминала къмъ с. Букьовци. Това става на 27 февруарий преди обѣдъ, преди още да е станало каквото и да е произшествие, преди да стане убийството. И, г. народни представители, понеже околийскиятъ началникъ и въобще административно-полицейската властъ е искала още отъ 25 февруарий да обезоръжи тази група, която е вървяла вкупомъ съ оръжие въ ръка и е смущавала добрия редъ въ цѣлата околия, следъ като въ околийското управление се получава съобщението, околийскиятъ началникъ прави нареждане групата да бжде разоръжена.

Сега ще видите какъ е станало убийството. Следъ като груповиятъ началникъ Найденовъ се раздѣлилъ отъ групата на Дени Костовъ, последната е продължила пътя си и, около моста при гара Букьовци, на около единъ километъръ отъ селото, групата на Дени Костовъ бива срещната отъ трима полицаи, които поискватъ хората отъ групата да се легитимиратъ и предадатъ оръжието си. Тия трима полицаи сж стражари, които отивали въ сѣседнитъ села, за да заематъ поста си, отреденъ имъ за пазене на реда, понеже на другия день ще се произвеждатъ избори, и на 27 следъ обѣдъ срѣщатъ групата на Дени Костовъ. Знаете, че с. Букьовци е единъ пунктъ на кръстопътища и тамъ на моста при гара Букьовци групата се срещнала съ тия трима стражари. Понеже стражаритъ сж ги видѣли съ оръжие, поискали да се легитимиратъ и предадатъ оръжието си. Стражаритъ сж отивали за съвсемъ друга цель и отъ своя страна, естествено, тѣ сж изказали само едно пожелание да прибератъ оръжието отъ тази група. Тамъ нѣкъде сж били и кандидата въ народенъ представителъ Влаховъ. Пенчо Йосифовъ и др.

П. Стайновъ (д. ст): Съ стражаритъ наедно.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не съ стражаритъ, а отдѣлно. Тѣ сж вървѣли отдѣлно и съвсемъ случайно може би сж се срещнали тамъ.

Д. Нейковъ (с. д): Срещнали се случайно на моста!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Стражаритъ сж вървѣли отдѣлно и сж отивали по своето предназначение, а другитъ сж отивали по своитъ агитации.

Д. Нейковъ (с. д): Значи, срещнали се случайно!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Нейковъ!

Д. Нейковъ (с. д): Казвамъ това само за уяснение, г. председателю.

А. Кантарджиевъ (д): Най-малко Вие трѣбва да прикажете.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Продължава да чете) „Групата на Дени Костовъ отказва да предаде оръжието си и се отправя край селото за с. Крушовица“.

П. Фенерковъ (раб): Кой е искалъ оръжието?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Чакайте, много бързате. Ще Ви кажа какъ е станала цѣлата случка.

П. Фенерковъ (раб): И ние имаме свои сведения.

И. Симеоновъ (д): Петре! Ти тамъ ли си билъ? — Не си билъ тамъ. Ти изляга цѣлъ общински съветъ, та нѣма да излъжешъ Камарата!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Продължава да чете) На около единъ километъръ отъ с. Букьовци групата на Дени Костовъ се срѣща съ друга група, състояща се отъ Александъръ Табаковъ, Пенчо Йосифовъ, Йорданъ Апостоловъ, Тодоръ Лазаровъ, В. Звънчаровъ; тамъ е билъ и Асенъ Ив. Неновъ, стражаръ отъ Берковското околийско управление, отиващъ въ с. Букьовци да пази реда и тишината. Значи, следъ първата срѣща съ тия трима стражари, следъ като сж минали на противоположната страна на Букьовци, групата на Дени Костовъ срѣща друга група, съ която, както споменахъ, случайно е минавалъ и стражарътъ отъ Берковското околийско управление Асенъ Ив. Неновъ, отиващъ въ с. Букьовци да заеме поста си за изборитъ. Между групата и имало агитатори на Народния блокъ.

П. Стайновъ (д. ст): И тя е била въръжжена.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля Ви се, азъ ще говоря по това. — При срещата сж се намѣрили и полицейски агенти, които сж били секретни сътрудници на полицията; и тѣ сж имали оръжие.

С. Момчиловъ (нац. л. о): Кои сж били тѣ, г. министре?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А бе, всичкитъ знаете тия работи. Чакайте, изслушайте. Г. Стайновъ, отъ Казанлъкъ, ги най-добре познава и затуй прави сега много хубави бележки! Но почакайте, изслушайте г. министра.

П. Стайновъ (д. ст): Нѣма случаи агитатори да вървятъ съ полицаи. (Възражения отъ земледѣлцитъ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Шомъ групата на земледѣлцитъ-блосари съгледала групата на Дени Костовъ, тя поискала отъ последната да си предаде оръжието. Почва свадата между дветъ групи. Понеже се срѣща лична ненавистъ съ противни партийни схващания, озлоблението е намѣрило богата почва да се прояви. Единтъ искатъ оръжието отъ другитъ. Да не се забравя, че тукъ е имало и органи на полицията, които сж имали право да обезоръжаватъ. Но, така или иначе, групата на Дени Костовъ се почувствувала слаба да се бори съ другата група и предала оръжието си, съ изключение на Грозю Константиновъ.

Г. Костовъ (раб): Колко пушки и колко револвери?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Както виждате, не отказвамъ да ви давамъ данни. И ще видите, какъ тѣ ще се установятъ отъ сѣдебното следствие. Това сж данни, събрани отъ свидетелски показания. Не желая да прикривамъ фактитъ, шомъ ви казвамъ това. — И така, оръжие останало само у Грозю Константиновъ. И, очевидно, работата е могла да бжде мирно и тихо уредена, ако не сж се намѣсили, може би, зли духове въ случая.

Отъ лѣвицата и крайната лѣвица: А-а-а! (Смѣхъ) Оживление)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля ви се. — Азъ така се изразихъ, само защото по този начинъ може да се обясни какъ така по-нататъкъ става свадата, вследствие на което има и убийство, като изгърмява револверътъ. Това не може да се обясни другоаче. (Глъчка)
Какъ е станало самото убийство, г-да, ще кажа сега нѣколко думи.

К. Русиновъ (раб): Добре би било Богъ да премахне злитъ духове, но той отдавна ви е афоресалъ!

И. Симеоновъ (д): Отче, отче! Недей се обаждатъ!...

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни) (Къмъ К. Русиновъ) Предупреждавамъ Ви, че нѣмате право да говорите и да пресичате г. министра, когато прави изложение, безъ да вземате думата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ всѣки случай, азъ искамъ да изтъкна, че въ този моментъ е могло да се избѣгне стѣлкнението. Така знай, така съобщаватъ. Обаче, изглежда, Александъръ Табаковъ, който е билъ тамъ и който е разполагалъ съ пистолетъ, е единъ човѣкъ, който, както е казалъ въ своитѣ показания, дадени вече предъ следователя и които азъ имамъ тукъ, е билъ болнавъ и не е могълъ да се владѣе. Той говори за себе си, че е неврастеникъ; вѣроятно, понеже е билъ неврастеникъ, той, както съобщава въ своитѣ показания, изгубилъ самообладание. Той казва въ своитѣ първоначални показания: „Мене ми се стори, че това сж залегнали хора, които ще стрелятъ съ пушки, че има разбойници срещу насъ“. (Смѣхъ всрѣдъ опозицията)

Моля ви се, така или иначе, азъ съмъ длъженъ да ви изложа и неговитѣ обяснения. — Той обяснява, че нещастieto е дошло по следния начинъ: съ пистолета, който е държалъ въ ржката си, той е искалъ да удари жертвата Грозю Константиновъ и когато го е ударилъ — той така обяснява, безъ да искамъ да кажа дали е точно така — пистолетътъ, по независещи отъ неговата воля причини, е гръмналъ.

Отъ работниците: Ей-й-й!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За сега азъ не мога да кажа дали това е точно така; ще го установи сѣдебната властъ.

Дохождамъ на въпроса, който г. Боянъ Смиловъ иска да повдигне тукъ. Г. Боянъ Смиловъ говори, че имало сѣдебно-медицински актъ, въ който щѣло да бѣде описано...

Г. Костовъ (раб): Който бѣше направенъ по срѣдъ нощъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Този сѣдебно-медицински актъ...

Г. Костовъ (раб): (Възражава нѣщо)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Мълчете, г. Костовъ! Действително, Вие сте човѣкъ безъ съзнание какво вършите.

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Костовъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Действително Вие сте антисоциаленъ елементъ, какъвто впрочемъ сж болшевицитѣ. — Въ този сѣдебно-медицински актъ, безспорно, ще бѣде описана раната, ще се посочи причината отъ какво е произлѣзла смъртта. Това, обаче, ще каже сѣдебно-медицинскиятъ актъ. Азъ трѣбва да опровергая многоуваженимъ г. Боянъ Смиловъ, който тукъ съ голѣмъ апломбъ искаше да се покаже, че е много ученъ и че много знае като юристъ и адвокатъ — че отъ сѣдебно-медицинския актъ щѣли сме да разберемъ дали убийството е случайно или умишлено. Отъ сѣдебно-медицинския актъ това не може да се разбере.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Презъ врата е влѣзълъ куршумътъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Може да е вѣрно, че куршумътъ е влѣзълъ презъ врата и излѣзълъ презъ лѣвото или дѣсното слѣпо око и е нанесълъ веднага смъртоносна рана и застреляниятъ е умрѣлъ. Това може да е вѣрно. Обаче за да влѣзе куршумътъ презъ врата, трѣбва да се знае поради какво е влѣзълъ, дали поради това, че вследствие на нѣкаква външна физическа причина е изгърмѣлъ пистолетътъ, или поради това, че самиятъ убиецъ теглилъ куршума.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Ако куршумътъ влѣзе презъ тукъ (Показва врата си) и се насочи по направление къмъ окото и спре въ очната кухина, какъ е стреляно, умишлено ли или случайно? (Възражения отъ мнозинството)

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Само това се знае — че е стреляно смъртоносно. А дали убийството е случайно

или умишлено, това ще го каже сѣдебната властъ. Азъ искамъ само да кажа, да не се правятъ прибързани заключения и, че сж напраздни въ това отношение упрѣцитѣ на, г. Боянъ Смиловъ.

Азъ трѣбва да добавя, че тъкмо въ този мигъ, когато убийството е било извършено, когато жертвата, Грозю Константиновъ, е била вече мъртва, пристигналъ съ автомобилъ полицейскиятъ приставъ Тодоръ Мононовъ, заедно съ осемъ души стражари на мѣстопроезиствieto. Този приставъ иде съ заповѣдъ отъ Орѣхово да обезоръжи групата на Дени Костовъ. Той е, който е получилъ заповѣдъ отъ надлежната полицейско-административна властъ да обезоръжи групата на Дени Костовъ. Обаче, поради една или друга причина, било че имало голѣми смѣтѣ, автомобилътъ се забавилъ съ две, три или петъ минути. Въ всѣки случай, това закъснение било фатално, то не е дало възможностъ на тази група отъ осемъ души стражари, заедно съ полицейския приставъ, да дойде по-рано, да вземе положението и, може би, да предотврати разпрята между частни лица.

Н. Пждаревъ (д. сг): Ималъ ли е заповѣдъ да обезоръжи и другата група?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Другата група не е била въоръжена. Ако убиецътъ е носѣлъ оружие, носѣлъ го е скрито или поради това, че нѣкога е назначенъ за полицейски агентъ, или по-право за „секретенъ сътрудникъ“ на полицията. Никой не е ималъ сведения, че тамъ върлува друга група, извънъ групата на Дени Костовъ, и, следователно, не може да има заповѣдъ да бѣде разоръжена. Това е толкова ясно, че нѣма защо да се правятъ тукъ едни запитвания, които сж безсмислени сами по себе си.

Нѣкой отъ работниците: Александъръ Табаковъ билъ ли е полицай?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Недейте бърза. Нали ме пита г. Бешковъ какъвъ е, азъ ще му кажа какъвъ е.

Следъ като е станало убийството, веднага билъ арестуванъ Александъръ Табаковъ и предаденъ на прокурора. Приставътъ веднага е съобщилъ за убийството на прокурора, който е изпратилъ следователъ да разследва случката. Групата на Дени Костовъ е била заловена въ онзи моментъ само отчасти, затова защото се е разбѣгала следъ убийството. Заловенитѣ лица отъ групата на Дени Костовъ сж следнитѣ: Христо Г. Поповъ, агрономъ, живущъ въ София, ул. „Раковски“ № 116; Дако Цановъ, отъ с. Кнежа; Маринъ Г. Милашки, отъ с. Кнежа; Методи Поповъ, отъ София, ул. „Якимъ Крачковски“ № 18; Янко Икономовъ, отъ София, ул. „Срѣдна гора“ № 32, емигрантъ; Нино Мариновъ, отъ гр. Бѣла-Слатина, емигрантъ; Дени Костовъ, отъ София, ул. „Царица Йоанна“ № 10 — както знаете и той е бившъ емигрантъ, и неговото родословие се знае; Борисъ Спасовъ, отъ София, ул. „Царъ Асень“ № 19, емигрантъ; Христо Хесапчиевъ, отъ София, ул. „Одринъ“ № 116. И други е имало, обаче само тѣзи сж заловени и сж установени имената имъ отъ груповия началникъ. Всички тѣ сж пустилати впоследствие, защото не сж замѣсени въ убийството, а е задържанъ само убиецътъ.

Както виждате, въ тази група болшинството сж емигранти.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. министре! Тѣзи емигранти току-що сж се завърнали ли?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Има нѣкои току-що завърнали се.

Х. Статевъ (нац. л. о): Властѣта преследва ли ги като емигранти?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не. Азъ само искамъ да изтъкна като характеристика, че тѣ сж емигранти, че не сж имали нищо общо съ Орѣховска околия и сж отишли тамъ въоръжени. Азъ ще ви кажа защо сж били въоръжени — сега, следъ убийството, човѣкъ може да си даде отчетъ за това. Тѣ сж правили агитация. Ето какъвъ е тѣхниятъ агитационенъ листъ, който сж разпрѣсвали въ хиляди екземпляри, пѣтувайки съ шейна по селата:...

Нѣкой отъ работниците: Прочетете го.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... (Чете) „Сдружени земледѣлци! Вие, които минахте презъ огънь и мечъ и

продължихте Сговора на 21 юний, днес проявете отново вашето политическо съзнание и провалете кандидата на четвъртия сговористски кабинет, Вергилъ Димовъ. Нито гласъ за него! Отъ завърналитъ се емигранти сдружени земеделци. Това е била агитацията на емигрантитъ, които, както виждате, сж издали единъ чисто провокаторски листъ, съ който не сж могли да не знаятъ, че ще провокиратъ, защото въ него нѣма нищо сериозно, освенъ една нахална провокация.

Н. Захариевъ (з): Да се забележи, че г. Смиловъ и неговитъ хора сж гласували за тѣхъ. Вашиятъ Домузчиевъ нареди да гласуватъ всички за тѣхъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Този листъ е апокрифенъ.

Н. Захариевъ (з): Азъ държа, че гласуваха за тѣхъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. Захариевъ! Този Димитъръ Илиевъ, първиятъ човѣкъ въ листата на Лѣвия блокъ, е ли единъ гражданинъ отъ Орѣхово?

Н. Захариевъ (з): Да.

Х. Статевъ (нац. л. о): Бѣше ли добъръ членъ въ вашия съюзъ?

Н. Захариевъ (з): Бѣше.

Х. Статевъ (нац. л. о): Поради известни недоразумения сега билъ на противната страна. Г. Домузчиевъ въ положението, въ което изпадна по причини, които сж много добре известни, се намѣри изоставенъ, онеправданъ, и смѣтамъ, че му е позволено съ приятелитъ си да подкрепи единъ бившъ вашъ другаръ.

И. Симеоновъ (д): Г. Статевъ! Има да Ви задамъ единъ въпросъ. Ако не бѣха гласовѣтъ на Вашитъ приятели въ Орѣховска околия, около 2.500 гласа, колко гласа щѣше да получи Лѣвиятъ блокъ?

Б. Смиловъ (нац. л. о): Ако не бѣхте задигнали бюлетинитъ въ 15 села, блокътъ щѣше да пропадне.

Отъ мнозинството: Ей-й-й!

Г. Костовъ (раб): Ограбихте гласовѣтъ.

И. Симеоновъ (д): Националлибералитъ дадохъ 2.500 гласа на лѣвия блокъ. Това е истината.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Въ 15 села сж смѣнени избирателнитъ кутии.

Д. Нейковъ (с. д): Има фалшификации.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ трѣбва да добавя, че още на 26 февруарий, когато тукъ ми се отпавиха разни упрѣци, азъ си бѣхъ направилъ своитъ разпореждания за запазване реда и изборната свобода въ Орѣховска околия. На 26 февруарий отъ министерството, съ мой подписъ, е отправена до врачанския окръженъ управителъ телеграма № 2.233, съ която му заповѣдамъ да доклада положението въ Орѣховска околия и да даде сведения относно оплакванията по избора. Въ сжщия този день, съ друга една телеграма № 2.234 до замѣстникъ околийския началникъ на Орѣховска околия, нареждамъ следното: „Вземете мѣрки запазване реда и изборната свобода въ околията. За всички произволи на органите на властта ще бѣдете лично отговоренъ“. Азъ все-таки мога да твърдя, че само блоковото управление може да даде една такава телеграма до администрацията въ една околия, кждето ставатъ избори, че се държи лично отговоренъ околийскиятъ началникъ за всички насилия въ околията. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството) Това е едно блестящо доказателство, ...

Г. Костовъ (раб): Това е единъ литературенъ трудъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... че ние сме искали да не се накърнятъ свободитъ въ този изборъ. Ако вие можете да ни посочите въ политическата история на България друго управление, което е подавало подобна телеграма, ще призная, че тогава порядкитъ сж били такива, каквито сж сега, при управлението на Народния блокъ.

Д. Икономовъ (раб): Да не е имало намигване по телефона, защото и това става?

Нѣкой отъ работницитъ: Макаръ че е имало такива телеграми, голѣми произволи имаше.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ дохождамъ до отговора на въпроса, кой е убиецътъ Александъръ Табаковъ. Александъръ Табаковъ преди 4—5 месеца е билъ назначенъ като секретенъ сътрудникъ на Дирекцията на полицията.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): По чия препорѣка?

Д. Икономовъ (раб): Кога?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Преди 4—5 месеца, презъ м. октомврий.

Д. Икономовъ (раб): А дотогава е билъ въ министерството на г. Гичевъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Александъръ Табаковъ е положилъ установената отъ закона клетва за секретенъ полицейски сътрудникъ, далъ е лична карта съ сведения за себе си. Той, следователно, е придобилъ това качество още 4—5 месеца по-рано, не е снабденъ съ агентска карта и пратенъ въ Орѣховска околия.

К. Пастуховъ (с. д): Още по-лошо.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Може би ония, които сж били съ него въ момента на убийството, сж били изненадани, че той е притежавалъ агентска карта, защото не сж предполагали, че е полицейски агентъ. Той, може би, се е легитимиралъ като такъвъ само тогава, когато искалъ да разорѣжи групата на Дени Костовъ. Въ всѣки случай, отъ обществено значение е обстоятелството, че Александъръ Табаковъ е билъ секретенъ сътрудникъ на полицията, назначенъ не сега, а още презъ месецъ октомврий. Той не е назначенъ и изпратенъ въ Орѣхово по случай изборитъ. Той се е намѣрилъ тамъ и е билъ, може би, единъ отъ неблагоприятнитъ хора да извърши убийство, съ което ние най-малко можемъ да се солидаризираме. Никой отъ болшинството не може да защити единъ човѣкъ, който си е позволилъ да убива. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството) Какво повече искате сега вие отъ насъ? Ако бѣхме назначили Александъръ Табаковъ на 21 февруарий, на 18 февруарий, на 15 февруарий, или въ началото на февруарий и го пратѣхме съ една агентска карта да върши волюмлуци, тогава бихте могли да кажете: „Вие пращате единъ полицейски агентъ съ такава целъ“. Но Александъръ Табаковъ контрабанда миналъ за секретенъ сътрудникъ на полицията, отишелъ тамъ, може би е заблуждавалъ своитъ приятели, да не знаятъ неговитъ качества и въ единъ мигъ той се проявява като единъ необузданъ елементъ, като човѣкъ, който не може да рѣководи своитъ действия. На какво основание, следователно, вие ще искате да изнесете тукъ голѣмото обвинение срещу правителството, че тамъ е билъ убитъ човѣкъ съ политическа целъ? Както видѣхте, властта си вършеше своята работа.

Нѣкой отъ работницитъ: Разбира се.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ изпратихъ окръжния управителъ, който своевременно още на 25 февруарий е послъ рѣководството на полицията. Изпратихме полиция и отъ другитъ околии, за да пазятъ реда навсѣкжде. На 26 февруарий дадохъ ново нареждане, че този, който допустне нарушение на реда и на изборната свобода, ще бѣде лично отговоренъ. На 27 февруарий, следъ обѣдъ, когато е станало убийството, полицията е имала законно намѣрение да обезорѣжи хора, които сж тормозили околията, и е билъ изпратенъ единъ приставъ да ги обезорѣжи. Обаче, преди да дойде приставътъ, случайно сж се намѣсили и други лица, между които се е намѣрилъ и този необузданъ човѣкъ, който е предизвикалъ убийството, което ние всички, естествено, ще трѣбва да осѣдимъ. Ето какъ сж се развили събитията около убийството.

Г. Костовъ (раб): Единъ въпросъ, г. министре. Каква е партийната принадлежност на убиецъ?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Отъ коя партия е убиецътъ, не мога да зная, не съмъ събиралъ сведения. Може да е вашъ.

Т. Тонковъ (з): Ама питане задавашъ! Ти не знаешъ ли, та питашъ?

Нѣкой отъ мнозинството: Комунистъ.

Р. Маджаровъ (д. сг): Азъ доколку зная, г. министре, Александъръ Табаковъ е билъ осъденъ по атентата въ „Св. Недѣля“, заедно съ Милтеновъ. Въ този процесъ ще трѣбва да се провери каква е била неговата партийна принадлежностъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ нѣмамъ повече сведения за Александъръ Табаковъ отъ тия, които ви казахъ.

А. Николаевъ (з): (Къмъ сговориститѣ) Имаме и други сведения — че е участвувалъ въ вашитѣ ударни команди.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Бѣше много важно, особено въ деня на изборитѣ, да се запази редътъ и изборната свобода и да стане по възможностъ най-редовенъ изборъ въ цѣлата околия. Въ деня на избора, на 28 февруарий, въ София пакъ получихме алармистични сведения. Г. Георги Данаиловъ, като секретаръ на Демократическия сговоръ, даде една алармистична телеграма до военния министъръ, друга до мене, въ която казва, че има неописуемъ ужасъ, анархия въ цѣлата околия и иска войска.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Телеграмитѣ сѣ дадени въз основа на сведенията, които се получиха отъ достоверни партийни източници и тѣ сѣ дадени съ целъ да предупредятъ — да се повика войска, защото духоветѣ сѣ възбуждени и сѣ възможни неприятни инциденти. Въ с. Букьовци даже изборъ не можа да стане и това показва, че действително е имало насилие, срещу които трѣбваше да се реагира отъ страна на властта.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Каква войска ще ви пратимъ, когато никакво безредие и никакво сериозно оплакване, г. г. народни представители, не е имало въ деня на избора? За избора въ с. Козлодуй въ протоколитѣ на двѣтѣ изборни секции има само едно единичко оплакване на Станъ Ангеловъ, че не е билъ допуснатъ да се движи свободно. Станъ Ангеловъ е приятелъ на г. Данаиловъ, който сочи Козлодуй като едно мѣсто, гдето е имало пълна анархия.

И. Лѣкарски (д. сг): (Казва нѣщо)

Д. Нейковъ (с. д): (Къмъ министра) Недейте се ангажира набързо по избора.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ казвамъ какво пише въ протоколитѣ на изборнитѣ бюра въ с. Козлодуй. Въ деня на избора не е имало отъ никѣде абсолютно никакви оплаквания.

Г. Костовъ (раб): 20 души сѣ арестувани и бити и нашитѣ застъпници изхвърлени.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие сте дали едно питане, въ което изреждате беззакония и насилие въ много секции отъ Орѣховска околия. Ще се събератъ сведения за всѣка една секция и тогава ще видимъ кое е право и кое не.

Д. Нейковъ (с. д): Затова недейте бърза и недейте се ангажира по избора.

Д. Икономовъ (раб): Г. министре! Позволявате ли да Ви задамъ единъ въпросъ?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля, оставете ме да свърша. Часътъ е 7.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Къмъ Д. Икономовъ) Г. Икономовъ, не Ви позволявамъ да прекъсвате г. министре.

Д. Икономовъ (раб): Г. министре! Какъ си обяснявате Вие: защо сѣ били въоръжени Дени Костовъ и неговата група?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Икономовъ ми задава тѣкмо въпроса, на който азъ искамъ да се спра. Защо е билъ въоръженъ Дени Костовъ и неговата група? Групата на Дени Костовъ, очевидно, умишлено е била въоръжена, за да се съпротивлява. Че това е така, г. г. народни представители, азъ вадя доказателства отъ две телеграми, които тѣ предварително сѣ дали.

Г. Костовъ (раб): Че не имъ разрешаватъ събрания.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: До мене въ София и сѣ копие до нѣкои отъ вестницитѣ сѣ подали една телеграма още на 15 февруарий, въ която, като съобщаватъ, че хора отъ Народния блокъ сѣ помѣчили да разтурятъ нѣкакво тѣхно публично събрание, казватъ: „Народътъ е настѣрхналъ, чака закрила отъ законитѣ, вземете мѣрки, иначе ще бъдемъ принудени сами да защитимъ законитѣ си права“. Сами ще защитятъ законитѣ си права! Както виждате, още на 15 февруарий тѣ формиратъ у себе си волята да се въоръжаватъ и да се защитаватъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Като не вземете вие мѣрки, тѣ сами ще се защитаватъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ втората телеграма, подадена тоже на 15 февруарий и подписана за комитета на Лѣвия блокъ отъ Цановъ, се казва: (Чете) „Ние искаме намѣсата на войската, за да се запази редътъ и спокойствието въ избора. Иначе саморазправата е неизбежна“.

Г. Костовъ (раб): Значи, не е било много спокойно.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това сѣ алармистични сведения и телеграми на хора отъ Лѣвия блокъ, които, както виждате, вече формиратъ у себе си желание да се организиратъ въ видъ на една въоръжена група. Къмъ 24 февруарий, както ви казахъ, тѣ, 16—18 души въоръжени, качватъ се на шейни и безпокоятъ цѣлата околия. Тази тѣхна обиколка свършва съ убийството при с. Букьовци на Грозю Константиновъ.

Г. г. народни представители! За действията на полицията въ деня на избора азъ тукъ ще си послужа съ атестацията, която дава на полицията по случай избора въ Орѣховската околия г. Стойчо Мошановъ въ онзи денешния брой на в. „Слово“.

Г. Стойчо Мошановъ, нашиятъ голѣмъ противникъ, следъ като миналия петъкъ вдигна тукъ гюрулгия, може би между всички други най-голѣми, съ своя високъ гласъ, веднага отишълъ въ Орѣховска околия и престолялъ нѣколко дена.

Министъръ Д. Гичевъ: За да нареди сговориститѣ да гласуватъ за Лѣвия блокъ, все въ името на България!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ бр. 2.909 на в. „Слово“, отъ 29 февруарий 1932 г. — на другия день следъ произведения изборъ, следъ убийството, той ето какво пише: (Чете) „Азъ прекарахъ два предизборни дни въ едно село на Орѣховска околия и мога да потвърдя, че почти никѣде форменитѣ и цивилни органи на полицията не взеха непосредствено участие въ насилията. Но бездействието при запазване на реда въ държавата“ — казва Стойчо Мошановъ — „носи винаги по-голѣми отговорности“. Той признава, че полицията, явна и тайна, не е вършела прѣко насилие, но казва, че е бездействувала. Азъ, обаче, ви казахъ, че не е имало никакво бездействие, че тѣкмо обратното — мѣрки сѣ били взети, но тукъ сатаната е игралъ своята роль и хората сѣ станали жертва на сатанински побуждения и докараха работата, по единъ неочакванъ начинъ, до едно убийство, което никой отъ присѣствуващитѣ на случката не можеше да предвиди. То, както ви казахъ, можеше да се предотврати отъ полицията, ако бѣше дошла навреме въ с. Букьовци. Обаче това село е около 14 км. далечъ отъ Орѣхово и въ тази тежка зима, при тия голѣми прѣспи отъ сиѣгове, каквито сѣ паднали въ Орѣховската равнина, за да дойде полицията отъ Орѣхово въ Букьовци, все таки е трѣбвало известно време; тя е дошла, но е закъсняла, може би, най-много съ 5—10 минути. Ако можеше да дойде по-рано, сигурно щѣше да се предотврати тази случайностъ. Следователно, това убийство е една непредвидена случайностъ, резултатъ на едно нещастно фатално стечение на обстоятелствата.

Г. г. народни представители! Същия день ние произведохме избори не само въ Орѣховска околия; ние правихме избори въ Пещерска околия, ние правихме избори въ Кошукавашка околия, ние правихме избори и въ Фердинандска околия; и, слава Богу, отъ тия околии нѣма никакви оплаквания за извършени предизборни насилие. Не само това: Народниятъ блокъ, отъ 1 ноември м. г. досега, произведе хиляди общински избори въ всички села и градове на България.

Г. Костовъ (раб): Вие счупихте главитѣ на нашитѣ избраници въ Пловдивъ.

Министър д-ръ А. Гиргинов: От никъде няма оплакване за извършени насилия; паркетитъ при окръжнитъ сѣдилища не отбелязватъ никакви оплаквания презъ всичкото това време. Азъ трѣбва да добавя, че прокурорътъ при окръжния сѣдъ въ Орѣхово, запитанъ по телефона отъ Министерския съветъ, има ли нѣкакви оплаквания за насилия въ Орѣхово, той заяви на г. министра на правосѣдието, че до сѣбота следъ бѣдъ никакви оплаквания въ Орѣхово не сѣ постъпили. Следователно, ние имаме обективни данни, отъ които да заключимъ, че работитъ се повече алармиратъ, че повече шумъ се вдига и, следователно, въпросътъ е само да се атакува управлението.

Това сѣ фактитъ. Управлението на Народния блокъ няма нужда отъ насилия. Нашитъ противници, очевидно, като нѣматъ голѣмий козъ въ рѣцетъ, искатъ да ни държатъ много и тежко отговорни за незначителни работи. Едно убийство, безспорно, е единъ нежелателенъ, единъ скръбенъ, печаленъ инцидентъ. За него ние всички съжаляваме — съжаляваме затова, защото единъ човѣкъ, колкото и да е билъ той лошъ, колкото и да е билъ той виновенъ — ако е билъ таквъ — все таки не трѣбваше да падне убитъ. Не е Народниятъ блокъ, съ своето управление, който иска да се вършатъ убийства. Изборитъ, извършени въ Орѣховска околия, не можеха да бѣдатъ по-добре за Народния блокъ подъ знака на това убийство. Това убийство, както всѣко насилие — и това е убеждението на всички, които стоятъ тукъ (Сочи мнозинството) — дава обратни, лоши резултати за едно демократическо управление. И ние го осъждаме. Ние отъ тукъ декларираме, че ще се направи подробна анкета за всички председствувачи събития и инциденти и който е виновенъ, ще понесе своята отговорностъ. Правосѣдието е влѣзло въ своята роль. Ние сме щастливи, че поне за тоя печаленъ инцидентъ имаме съдебна интервенция, която ще даде единъ обективенъ, сглобенъ материалъ за действителна и отговорноститъ около смъртната случка при с. Букковци. Тая съдебна анкета, или по-право съдебното следствие ще бѣде по-нататъкъ достойни на цѣлото общество. Азъ днесъ не мога да разполагамъ съ следственото дѣло — то е тайна. Съдебниятъ следователъ си върши следствието. Азъ ви казахъ това, което органитъ на полицията ми донасятъ дотолкова, доколкото тѣ сѣ могли да събератъ сведения. Даже днесъ ние не можемъ да навлѣземъ много въ разследването на случката, защото може да се изнесе рѣшену насъ обвинението, че искаме да прѣчимъ на съдебната власть. Тя ще си каже думата и, когато я каже, азъ съмъ сигуренъ, че ще се установи едно случайно нещастно съчетание на обстоятелствата, което породи убийството на Грозю Константиновъ. Убиецътъ, ако е виновенъ, ще получи своето наказание. А ние, дейцитъ отъ Народния блокъ, въпрѣки вашитъ атаки и провокации, ще вървимъ по нашия пътъ, за да вършимъ творческото дѣло на Народния блокъ. (Рѣжкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): По пътя на насилията и убийствата.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Има думата народниятъ представителъ г. Георги Енчевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Ще се тегли жребие кой да дойде тукъ — кучката или Процепътъ!

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ, следъ като изслушахъ г. министра на вътрешнитъ работи, който отговори на питанията, които му се отправиха, както и на питанието, което азъ депозирахъ, да кажа, че властта, споредъ моята преценка, е действувала много меко и е дала възможностъ да се промъкнатъ въ Орѣховска околия хора, които сѣ провокирали властта. Следъ като изслушахъ всичкитъ аргументи на г. министра, ясно подкрепени съ документи и данни отъ органитъ на полицията, азъ съмъ длъженъ да заявя предъ народното представителство, че съмъ доволенъ отъ отговора, който даде г. министърътъ. (Рѣжкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

Г. Костовъ (раб): (Къмъ Г. Енчевъ) Може ли да не си доволенъ!

Нѣкой отъ работницитъ: Кой ти заповѣда да направишъ това питане?

А. Неновъ (раб): Курдисахте ги да правятъ питаня.

А. Кантарджиевъ (д): Г. председателю! Тая провокация не може да се търпи! Какви сѣ тѣзи крѣсци отъ тукъ? (Сочи работницитъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Костовъ, и вие г. г. народни представители отъ Работническата партия! Преду- преждавамъ ви, че ще приложатъ правилника.

С. Ивановъ (раб): (Силно възразява нѣщо)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Председателството не може да търпи подобно арогантно държание. Предлагамъ изключването на г. Стаматъ Ивановъ за арогантното му държане за три заседания. Има думата народниятъ представителъ г. Стаматъ Ивановъ за лично обяснение.

С. Ивановъ (раб): Г. г. народни представители! Азъ на 21 м. м. бѣхъ въ Рахово, прословутото гнѣздо на Влаховъ. Тамъ ми отнеха депутатската карта. (Тропания по банкитъ отъ земледѣлцитъ) Азъ не се срамувамъ отъ това обидно отнасяне къмъ моя депутатски имунитетъ. Това е позоръ за вашия Парламентъ. Това е позоръ за вашата гнила политика! (Тропане по банкитъ и възражения отъ земледѣлцитъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Стаматъ Ивановъ! Нѣмате повече думата.

Който г. г. народни представители сѣ съгласни да бѣде изключенъ за три заседания народниятъ представителъ Стаматъ Ивановъ заради арогантното му държане, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ работницитъ: Позоръ!

С. Ивановъ (раб): (Продължава да говори всрѣдъ тро- пане по банкитъ отъ земледѣлцитъ, поради което нищо не се чува) . . . г. Георги Йордановъ, който пътуваше съ своитъ частни секретари, предвождаше бандитъ въ Орѣховска околия, които . . . (Тропането по банкитъ продължава)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. г. квестори! Изпълнете рѣшението на Парламента. Нѣмате думата повече, г. Стаматъ Ивановъ!

(Квесторъ Н. Гашевски отива при С. Ивановъ и го показва да напусне залата)

С. Ивановъ (раб): (Продължава да говори нѣщо, което, поради шума, не се чува)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. квестори! Вземете го и го изхвърлете! Това е единъ лудъ човѣкъ! Искамъ думата, г. председателю. (С. Ивановъ напуска залата)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ да търсите отговорностъ на правителство или на отговорния министър — това е парламентаренъ редъ и ние ще го почитаме — но азъ не мога да разбера какъ при тия голѣми въпроси, които следватъ следъ тоя инцидентъ, не може да се разбере редътъ, по който се правятъ питанията. Г. министърътъ на вътрешнитъ работи отговори.

А. Бояджиевъ (раб): (Казва нѣщо)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Моля, разберете, че сме Парламентъ! Каква е тази истерия, която се проявява предъ очитъ на цѣлъ народъ! Това народно представителство ли е! Зарадъ туй азъ ви казвамъ: пазете реда въ Парламента, ако искате и вие да бѣдете почитани като членове на Парламента. Разберете — или ще цените реда, или, ако започнете да не го цените, първата жертва ще бѣдете вие! Разберете това! Ето защо, нека запитвачитъ кажатъ доволни ли сѣ или не отъ отговора на г. министра, и да минемъ следъ това на дневенъ редъ. Оставете тия сцени и истеричности, които уронватъ не само престижа на Парламента, но и лично тѣзи, които ги проявяватъ. (Рѣжкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Бояджиевъ (раб): Г. Мушановъ! Вие компрометирахте Парламента.

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Бояджиевъ! Вие сте изключени. (А. Бояджиевъ напуска залата) Има думата г. Пастуховъ, да каже доволен ли е или не отъ отговора на г. министра.

К. Пастуховъ (с. д): Г. министърът на вътрешнитѣ работи въ своя отговоръ избѣгна да даде отъветъ на въпроситѣ, които му зададохъ, и предимно се ограничи върху политическата страна: да доказва, че Народниятъ блокъ има една политика и тая политика той ще я следва. Безъ съмнение, има една политика, но азъ не искамъ да смѣтамъ, че тя трѣбва да бѣде политика на насилията или на толериране на престѣпленията. Азъ смѣтамъ, че времената сѣ толкова напреднали, че единъ Парламентъ — а най-вече едно мнозинство, на което сѣдбата нѣма да се измѣни отъ това, дали ще вземе всички или само нѣкои мандати въ Орѣховска околия — е повече длъженъ да обърне внимание на фактичката страна, особено когато е станало едно убийство. На полицейскитѣ рапорти азъ не мога да дамъ достатъчно вѣра; тѣ сѣ повече литературни съчинения, които сега се калѣпять, за да се прави диверсия.

А. Николаевъ (з): Отъ опитъ ли знаете?

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Позволете! Най-после имамъ ли думата по фактитѣ? Азъ нѣма да ги приема за достовѣрни. Азъ игнорирамъ, напр., нашествията побой на Цено Табаковъ. Но да игнорирамъ ли излизанитѣ въ пресата показания на Георги Марковъ, дългогодишенъ народенъ представител, нашъ колега, и председател на земеделската парламентарна група въ миналото Събрание и бившъ секретаръ на Земеделския съюзъ?

Министър-председател Н. Мушановъ: Вашето питане е само относно убийството.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Пастуховъ! Вие, като парламентаристъ, трѣбва да се държите въ парламентарния редъ относно питанята.

К. Пастуховъ (с. д): Отнемете ми думата тогава. — Ако прочетете питането, ще видите, че не само въпроса за убийството, а и въпроса за действията на официалната и неофициалната властъ въ време на избора сѣмъ засегналъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Факти не сте дали.

К. Пастуховъ (с. д): Въ питането си азъ говоря и за Кушевъ, запасенъ полковникъ, и за фотографията му, на която намѣриха махна въ в. „Знаме“ само въ това, че въ неприлична форма е дадена и не подобавала на единъ воененъ, а не отвориша нито дума за истинността на фактитѣ. Месата му сѣ кѣсани отъ полицейската кучка и това е освидетелствувано отъ лѣкаръ. Затова свидетелствуватъ сѣщо както професоръ Геновъ, така и председателътъ на околийското бюро на Демократическата партия, Воденичаровъ, . . .

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Воденичаровъ не е председател на околийското бюро.

К. Пастуховъ (с. д): . . . който дава съобщение, че околията е обрната на воененъ лагеръ.

А. Стоевъ (з): Затова, защото Ви изгониха отъ едно село, Вие сте озлобенъ.

А. Николаевъ (з): Това е фактъ — изгониха го съ те-
некетата.

К. Пастуховъ (с. д): Длъженъ сѣмъ да опровергая това — никой не ме е изгонилъ въ с. Букьовци. Тамъ се опитаха само да ми направятъ скандалъ чрезъ апострофи . . .

А. Николаевъ (з): Кои? — Работниците.

К. Пастуховъ (с. д): . . . и да ми попрѣчатъ на събранието, което, въпрѣки това, се състоя, но въ друга стая.

А. Буковъ (з): Виждате ли каква свобода е имало и какъ Ви е покровителствувала полицията?

К. Пастуховъ (с. д): Властта не ме е покровителствувала. Властта не е изпълнила своя дългъ, за да осигури свободата на събранията, а това тя можеше да направи.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Отъ комуниститѣ ли да Ви пази? Вие сте при комунитѣ и трѣбва сами да се пазите. Тѣ сѣ Ви възпрепятствували събранието.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не сѣмъ при комуниститѣ.

Д. Нейковъ (с. д): Въ това отношение властта и комуниститѣ си приличатъ.

К. Пастуховъ (с. д): (Къмъ министър д-ръ А. Гиргиновъ) Вие правите диверсия, за да идентифицирате моята дейтелностъ съ тая на комуниститѣ. Ничия нелегална и конспиративна дейностъ въ България не сѣмъ одобрявалъ и нѣма да одобрявамъ. Това е истината.

А. Николаевъ (з): Но съ друга една конспиративна дейностъ имавте нѣщо общо.

К. Пастуховъ (с. д): Връщамъ се на питането ми, по-неже ми се напомня за 5-тѣ минути, съ които разполагамъ да говоря. Вие, г-да, постоянно апострофирате . . .

Министър Д. Гичевъ: На Васъ подражаватъ.

А. Буковъ (з): А Вие преди малко?

К. Пастуховъ (с. д): Г. Гичевъ! Вие влагате голѣма страсть, защото имате единъ фракционенъ, личенъ интересъ. Вие и вашата група сте по-виновни въ случая, защото, по правилата на задружието, Министерството на вътрешнитѣ работи ви е отдало въ концесия Орѣховската околия и затова тя е станала Шангхай.

Министър Д. Гичевъ: Не Ви признаваме правото на сѣдия.

К. Пастуховъ (с. д): Това е, противъ което ние протетираме. Лично Вие, и особено г. Захариевъ, не можете да скриете, като обвинявате, че другитѣ били емигранти, че и вие сѣ вашитѣ кандидати сте емигранти.

Н. Захариевъ (з): Нѣма емигранти въ България. Емигранти сѣ само македонцитѣ. Ние сме български граждани.

К. Пастуховъ (с. д): Вие не можете да скриете и оповестите въ печата, че убиецътъ Табаковъ до ноемврий месецъ е билъ въ свитата на г. Гичевъ, като надничаръ и агитаторъ на Земеделския съюзъ, а отъ м. ноемврий г. Гиргиновъ го числи като детективъ . . .

Д. Нейковъ (с. д): Заклетъ.

К. Пастуховъ (с. д): . . . заклетъ. И азъ питамъ: вие, които гоните противната група, защо не внушихте на вашата полиция да потърси смѣтка и отъ групата на кучката, на „Процепа“, на „Баядерката“ . . .

Н. Захариевъ (з): На катраника.

К. Пастуховъ (с. д): . . . и не знамъ какви байрактари, събрани отъ София и изпратени въ Орѣховска околия да вършатъ партийна агитация? Защо не подирихте смѣтка отъ вашата полиция, защо Табаковъ да бѣде въ срѣдата на агитатори, снабдени съ значки отъ София, и не ги попитайте и тѣхъ, както сте попитали другитѣ, каква работа иматъ тамъ, като не сѣ отъ Орѣховска околия?

А. Кантарджиевъ (д): Сега ново питане ли ще правишъ?

Нѣкой отъ земеделцитѣ: Г. председателю! Колко ще говори?

Н. Захариев (з): Има право да говори само 5 минути, да каже доволен ли е или не е доволен отъ отговора на г. министра. Не може да развива ново питане. И това било парламентаристъ!

К. Пастуховъ (с. д): Фракционниятъ бѣсъ е той, който е накаралъ вашъ детективъ, агитаторъ на една партия, за да успѣе нейната кандидатура, да си послужи съ всички сѣдства, и съ убийство; да смѣня председатели на бюра съ разсилни на общини и други хора, какъвто е случаятъ въ Козлодуй, въ Манастирище и редица други села. Всичко това показва — нѣма да говоримъ вчера какъ сте произвеждали изборитъ — че вие сте били съ страхъ за резултата отъ изборитъ, че вие не сте били увѣрени въ себе си, че ще грабнете толкова гласа — и нѣмаше да ги получите при свободни избори, затова сте си послужили съ тероръ, съ побойща, съ убийства, съ смѣняване председатели на бюра, за да вземете избора, който е едно петно за Народния блокъ. Дайте парламентарна анкета, за да се очисти отъ това петно българскиятъ Парламентъ. (Ръкоплѣскания отъ социалдемократитъ и нѣкои сговористи)

Отъ земеделцитъ: Сговоритъ му ръкоплѣска!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Иванъ Бешковъ, за да каже доволен ли е отъ отговора на г. министра.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Заявявамъ, че съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министрътъ на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството за лично обяснение.

Министръ Г. Йордановъ: Г. Пастуховъ ме закачи на два пѣти — вчера, когато даваше своето питане, и днесъ — като казва: „И това става подъ носа на министра на благоустройството“.

Д. Нейковъ (с. д): Това за лично обяснение ли е?

Министръ Г. Йордановъ: Много малко съмъ засегнатъ, но все пакъ засегнатъ съмъ.

Д. Нейковъ (с. д): И азъ съмъ засегнатъ отъ една лъжа на г. Гичевъ за Гюмюрджинско и искамъ думата за лично обяснение.

Министръ Г. Йордановъ: Въ Орѣховска околия отидохъ, за да направя нѣкои и други събрания. Въ недѣля бѣхъ въ Кнежа и отъ тамъ, заедно съ кандидатитъ за народни представители: Вергилъ Димовъ, Петко Дековъ, Торбовъ и Поповъ обиколихме доста села. Мога да кажа, г-да, че събранията бѣха посетени много добре. И азъ се чужда на тѣзи резултати, които сега чета. Менъ ми се виждатъ малки резултатитъ, защото, увѣрявамъ ви, събранията бѣха много добре посетени.

Г. Костовъ (раб): Въ Кнежа, напимѣръ.

Министръ Г. Йордановъ: И въ Кнежа събранието бѣше много добре посетено. Направихме го на открито. (Възражения отъ работницитъ)

Нѣкой отъ земеделцитъ: Засрамете се отъ себе си! Капка обществено възпитание нѣмате.

Д. Нейковъ (с. д): Г. министре! Не видѣхте ли да минаватъ две каруци пълни съ въоръжени хора?

Н. Захариев (з): Г. Нейковъ! Ние съ Васъ бѣхме въ Орѣховска околия. Вие на менъ лично казахте, че е имало незапомнена свобода.

Д. Нейковъ (с. д): Не, не! Това е лъжа! Незапомненъ тероръ съмъ казалъ, а не незапомнена свобода.

Н. Захариев (з): Вие ми казахте предъ г. Деневъ: „Ние широкитъ ще получимъ 1.400 гласа“. И толкова получихте. Какво искате?

Д. Нейковъ (с. д): Такова нѣщо не съмъ казалъ. Ето, г. Деневъ е свидетелъ.

Н. Захариев (з): Г. Деневъ! Каза ли той това?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да. На какво обърнахте Парламента?

П. Деневъ (р): Позоваватъ се двама души на моето свидетелстване. Ако почитаемото Народно събрание и г. министрътъ позволятъ, азъ бихъ казалъ онова, което зная по този случай, за да престанатъ наистина спекуляциитъ съ тѣжнитъ факти и некрасивитъ работи, които станаха по избора.

П. Стайновъ (д. сг): А, некрасиви!

П. Деневъ (р): Да, наистина некрасиви работи.

Министръ-председателъ Н. Мушановъ: А, свещена чистота, която вие, г. Стайновъ, представлявате!

Н. Стамболиевъ (з): Като разгледаме казанлъшкия изборъ, ще видимъ какво е ставало тамъ.

П. Деневъ (р): Стана дума за онзи разговоръ, който се води въ влака между мене, г. Нейковъ и г. Захариевъ. По съвѣстъ трѣбва да кажа, че когато попитахъ мѣсястаръ познаникъ г. Нейковъ, който се вършаше отъ къмъ Орѣхово, за неговитъ впечатления, тѣй ми разправи за онѣзи работи, които чувяхъ — за въоръжени групи насамъ-нататъкъ — но каза въ сѣщото време: „Непосредствено прѣчка на нашитъ работи почти нѣмаше“.

Д. Нейковъ (с. д): Лично на мене — да.

Н. Захариев (з): Това е. (Ръкоплѣска)

Д. Нейковъ (с. д): Вие, г. Захариевъ, казахте, че съмъ билъ казалъ, че изборитъ сѣ били произведени при незапомнена свобода.

Н. Стамболиевъ (з): Вие не плачете на чужди грѣбъ.

П. Деневъ (р): Г. Нейковъ! Поне мене въ лъжа нали не обвинявате?

Д. Нейковъ (с. д): Не, не Ви обвинявамъ. (Ръкоплѣскания отъ земеделцитъ) Г. Деневъ! Чухте ли ме да Ви казвамъ, че вървятъ каруци пълни съ въоръжени хора?

М. Дилияновъ (з): Кой го отказва това?

Н. Захариев (з): Дени Костовъ е билъ въоръженъ — ние твърдимъ това.

М. Дилияновъ (з): Ама кой го отрича това?

Н. Захариев (з): Никой не го отрича.

Д. Нейковъ (с. д): Отиватъ да обезпечатъ свободата си въ избора!

Н. Захариев (з): Дени Костовъ е билъ въоръженъ — ние това твърдимъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министрътъ на благоустройството.

Министръ Г. Йордановъ: Народниятъ блокъ нѣмаше и нѣма интересъ да прави никакви насилия въ тия избори, защото онѣзи, които бѣха кандидати въ тая околия, имаха своя авторитетъ. Но дори и съ по-слабъ авторитетъ да бѣха...

Н. Кемилевъ (д. сг): Авторитетътъ на Процепъ!

Министръ Г. Йордановъ: ... кандидатитъ отъ страна на Народния блокъ, тѣ пакъ щѣха да бѣдатъ избрани. Но, г. г. народни представители! Ние не можемъ да не съжаляваме за това, което е станало, макаръ че правителството не е виновно.

П. Стайновъ (д. сг): А!

Министръ Г. Йордановъ: Правителството не е виновно за това убийство, което е станало. Обаче тукъ има убийство, убийство е единъ човѣкъ, и най-напредъ като хора ние сме длъжни да скърбимъ, че е загубенъ, че е убий единъ човѣкъ, какъвто ще да е той, отъ която партия и да е.

Министъръ К. Муравиевъ: Не е безследно изчезналъ.

Министъръ Г. Йордановъ: Не само вие, г-да сговористи, . . .

Р. Маджаровъ (д. сг): Ние пъкъ какво сме криви?

Министъръ Г. Йордановъ: . . . имате право да скърбите.

П. Стайновъ (д. сг): Какво сме виновни?

Министъръ Г. Йордановъ: Повече имаме право да скърбимъ ние, правителството. Защо? Защото азъ смѣтамъ, че отъ това убийство, което стана, правителството изгуби повече, то загуби и гласове. То щѣше да има повече гласове, ако това нещастие не бѣше станало. Правителството можеше да бѣде обвинявано, ако вършеше насилия въ изборитѣ, ако прѣчеше на хората да си правятъ своитѣ агитации, ако ставаха убийства по селата. Обаче срещнаха се една група хора вѣнъ отъ с. Букьовци, и тамъ, на края нѣкъде, е станало това убийство, което азъ не желая да оправдавамъ, което заедно съ васъ осъждамъ и всички трѣбва да скърбимъ, че у насъ по време на избори ставатъ тия работи.

Обаче станалото — станало. Азъ се радвамъ, че Парламентътъ разиска много по едно убийство, станало въ единъ изборъ, а особено ме радва, когато тукъ се обажда г. Пастуховъ, който отъ този случай иска да изкове голѣмо обвинение за правителството. Особено ме радва това, че и г. Боянъ Смиловъ се обажда и казва, че били вършени насилия.

Министъръ Д. Гичевъ: И сговориститѣ се обаждатъ.

Министъръ Г. Йордановъ: Ако г. Боянъ Смиловъ се обажда искрено и съжالياва искрено за това убийство, ако и г. Пастуховъ искрено съжالياва за това убийство, ние не можемъ да не се радваме. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ) Радваме се, че съжالياва за убийството Боянъ Смиловъ, който, когато бѣше министъръ на правосъдието, отваряха се затворитѣ въ България, изваждаха се стотици затворници и ги избиваха. Отъ Пазарджикия затворъ бѣха извадени много затворници и бѣха избити.

Т. Кънчевъ (д. сг): Думата Ви е вѣроятно за Прудкинъ!

Министъръ Г. Йордановъ: Затворници бѣха изваждани и избивани.

Министъръ Д. Гичевъ: А убийцитѣ не се залавяха.

Министъръ Г. Йордановъ: Маса хора бѣха извадени отъ затворитѣ и избивани.

Д. Нейковъ (с. д): И затова вие трѣбва сега да убивате! Чудна логика.

Р. Маджаровъ (д. сг): Но има агенти убийци.

Министъръ Г. Йордановъ: По този начинъ бѣха избивани стотици души въ България и тогава вие не се възмушавате.

Х. Статевъ (нац. л. о): Вие речъта си отъ Орѣхово ли продължавате? Съжالياвамъ, че отъ това мѣсто можете да говорите така.

А. Николаевъ (з): Защото сте престѣпници — затова.

Министъръ Г. Йордановъ: Щомъ и г. Смиловъ съжالياва за това убийство, когато неговата партия е давала хора за шпицъ-команди, които избиваха българскитѣ граждани, това показва, че най-грѣшнитѣ хора у насъ сѣ се поправили, и затова ние се радваме, (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Г-да! Нека всички се възмушаваме отъ убийствата. Нека съжالياваме за тѣхъ. Така ние ще закрепимъ Парламента. Парламентътъ ще бѣде добре.

П. Стайновъ (д. сг): По тоя пътъ ли?

Министъръ Г. Йордановъ: Азъ желая, тия г-да, които ни осъждатъ сега, да бѣдатъ и тѣ така изправни, когато ще иматъ честъта да управляватъ България. Нека всички въ душитѣ си осъждаме тия лоши прояви. Кол-

кото за това убийство, най-много може да съжالياваме ние, правителството.

Нѣкой отъ работницитѣ: Това убийство нѣма да бѣде последно.

Министъръ Г. Йордановъ: Защото една отъ причинитѣ да заговоримъ преди 21 юний да направимъ коалиция, да се боримъ срещу васъ, е тая — да престанатъ убийствата, които вършехте въ България. Ние се борихме срещу убийствата, които вие вършехте въ България.

Ако въ България убийства сѣ нужни, тогава ще бѣдатъ посочени други да управляватъ България. Правителството нѣма интересъ да се вършатъ убийства и то съжالياва за това, което стана. Обаче то си е дало рѣка както преди 21 юний така и днесъ, и утре, и ще се бори противъ убийствата. И азъ вѣрвамъ, че ако имаме случаи да правимъ пакъ избори, и тая небрежностъ, ще кажа азъ, която полицията допустна — да стане убийство — . . .

Отъ лѣвицата: А-а-а! (Ржкоплѣскания)

Х. Статевъ (нац. л. о): Bravo!

А. Николаевъ (з): Ей, клюкари!

Министъръ Г. Йордановъ: . . . ще бѣде избѣгната, и такава невинно даже убийство нѣма да стане. Азъ отидохъ да правя агитация, направихъ я, върнахъ се и съжالياвамъ за убийството, съжالياваме всички и смѣтамъ, че отъ днесъ нататкъ ще живѣемъ по-добре. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министър-председателъ.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Азъ искамъ да попитамъ г. министра . . .

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Дойчиновъ! Разберете, че трѣбва да почитате г. министър-председателя, когато взема думата. Разберете това най-после! Не се намираме въ кръчма!

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Изглежда, че много голѣмъ интересъ възбужда питането, отправено къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи, защото виждамъ, че и Парламентътъ е почти въ своята цѣлостъ, и виждамъ, че действително . . .

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. министре! Искамъ извинение отъ Васъ, ако смѣтате, че действително съ нѣщо Ви засѣгамъ, но отъ тукъ се отправиха такива оскърбления по отношение на г. Боянъ Смиловъ и то въ едно време, когато Вие . . .

А. Николаевъ (з): Когато вие убивахте.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. Статевъ! Нищо не съмъ чулъ. Всѣки отъ васъ иска да каже, че е билъ засегнатъ въ разискванията. Изглежда, че и азъ съмъ засегнатъ, безъ да зная, защото казахъ ми, че имало разлѣпени изъ улицитѣ афиши, на които имало изобразени нѣкъкви си трупове или скелети и отгоре пишело: „Мушановитѣ земледѣлци“!

Д. Нейковъ (с. д): Ние сега го чуваме.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Нещастие е, опозицията да не е чула тѣзи работи! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Николаевъ (з): Катраницитѣ на Сговора!

Д. Нейковъ (с. д): (Възражава нѣщо)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Нейковъ! Дръжте се пристойно.

Д. Нейковъ (с. д): Не се нервирайте.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Оставете тѣзи прийоми на палячо за вѣнка.

Д. Нейковъ (с. д): Ехъ, една закачка се подхвърля тукъ и азъ отговарямъ. По-спокойно, бе джанамъ!

Министър-председател Н. Мушанов: Не от вчера или от онзи ден е това, г-да, а винаги такива партизански въпроси са възбуждали страсти и много по-големи заинтересованост във Парламента, отколкото много други големи въпроси. Ние сме свидетели от години по ред на това нещо, за да го знаем. Г-да! Аз няма да ви обвинявам, че давате такава голямо значение на тази случка, но струва ми се, че има други, много по-сериозни въпроси, пред които стоим днес и които интересуват правителството.

Въ какво се състои случката? Какъв е, собственно, обектът на вашето питане? Аз нямаше да взема думата, ако г. Пастухов не беше казал, че не е доволен от отговора на г. министъра на вътрешните работи — защото не му бил отговорил по пасажу, които не се съдържат в неговото питане. И аз трябва да дам отговор на г. Пастухова, който, стар парламентарен деец като мене, знае как се отговаря на питаня. Как може г. Пастухов да обвинява г. министъра на вътрешните работи, че не му отговорил за това, че нкъжде председатели на изборни бюра били замѣстени с нкъкви разсилни, когато той не е запитал министъра по този въпрос? Може ли по този начин да се излиза да се подбива едно обективно изложение на г. министъра на вътрешните работи, когато той не е запитан по ония въпроси, за които питачът го обвинява, че не му е отговорил?

Аз съмтам, че тук, във Парламента, има добросъвестни хора и въпросът трябва да се повдигат сериозно. Нима ще оставите обществото под впечатлението, че министърът не може да отговори на това, какво нкъжде председателът на изборното бюро бил замѣстен с разсилен? Това нещо не мога да го търпя аз, не може да го търпи правителството! (Ръкоплъскания от мнозинството) Ние трябва да се стремим да се подобрява Парламентът и да се подобряват хората, а не само да се храним с клюки. Такова впечатление не може да оставим нито във Парламента, нито въ обществото. Мене това ме боли.

Казват ни за случката с Кушев. Да, но това не е достатъчно. Трябваше въ питането да се пита за тая случка. Г-да! Трябва да се разберем по тия въпроси. Има много неща, които може да се кажат по този инцидент — това съ избори. Аз знам, че въ България много мъчно заглъхват партизанските страсти. Ако тѣ биха могли лесно да заглъхнат, България нямаше да дойде до това положение, въ което е. Но когато искаме въ Парламента сериозно да се отнасяме, тогава трябва да се знае, какви въпроси се задават и на какво трябва да се отговаря.

Г-да! Впечатлението ми от всичките тия обяснения, които стават тук, е, че ние сме действително напреднали. И аз съм много доволен, като председателстващ този кабинет, да узная, че днес ни обвиняват не за туй, че активно участие е взела администрацията въ насилията по изборитѣ, а ни обвиняват въ небрежност.

Х. Статевъ (нац. л. о): То е вашъ аргументъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Аз съм доволен от туй, г-да, защото, докогато въ миналото се обвиняваше администрацията въ България, че вършила насилия по изборитѣ, днес ние сме дошли до тамъ, до тая тлъкост, да обвиняват администрацията, че е била небрежна, или че тя не е вземала участие, когато две групи искали да се бият помежду си. Това е голям напредък, г-да. Аз добросъвестно приемам, че това е единъ напредък, ако въ България сме дошли до туй положение да се обвиняваме само въ небрежност. (Възражения от работниците) Моля, моля. При насилията, които са вършени въ миналото, днес да ни обвиняват въ небрежност е голям напредък. Аз няма да се извинявам, но искам да ви кажа, че всичките дебати, които се въртят около това питане, не са собственно за това, че правителството или негови органи убиха единъ български гражданинъ въ деня на изборитѣ. Аз не чуех това. Тѣй както вие разправяте работитѣ, излиза, че вие обвинявате полицията на министъра на вътрешните работи, дето не е взела мѣрки да предотврати срещата на дветѣ групи. Г. министърът на вътрешните работи документирано ви каза: групиятъ началникъ Найденовъ телеграфиралъ отъ Букьовци на околийския началникъ въ Орѣхово да изпрати въ селото, за кѣдето се напѣтила тая тѣлпа, стража, за да предотврати случки отъ въоръженитѣ тѣлпи. Но по една случайност полицията не отишла на туй мѣсто. Нима можете да ни обвините по този въпрос и да казвате, че ние по всичките друмица трябва да поставимъ телени мрежи и плетъ отъ стражари, за да предотвратимъ всичко онова, което е възможно да се случи при страститѣ, които

виляятъ въ нашитѣ партизански борби? (Възражения от лѣвицата)

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Моля! Аз искамъ да зная, въ какво можете да обвините властта въ този случай? А че партизанските страсти у насъ бушуватъ, че повечето пѣти тѣ са причина за убийствата — тѣ, нашитѣ партизански страсти, нашитѣ необуздани партийни нрави — тамъ въпросътъ е много широкъ, за да можемъ да го сведемъ сега въ едно питане до министъра на вътрешните работи и да се държи отговорно правителството на министъръ Мушановъ или на който и да е министъръ отъ кабинета, че ние имаме нкъква отговорност по убийството, станало въ с. Букьовци.

Ето защо всички въпроси, които има да се изнасятъ тукъ, трябва да се изнасятъ добросъвестно. По това всички трябва да бѣдемъ единодушни — азъ прѣвъ, защото азъ отговарямъ за цѣлия кабинетъ. Никакво престѣпление, които и да бѣдатъ виновниците за него, ние няма да заатаимъ, нито нкъкога — както се изрази г. Пастуховъ, който не вѣрвалъ на рапортитѣ на административнитѣ органи, защото били „литература“ — ще допуснемъ това нещо. Бѣдете увѣрени въ туй. Ние няма да нагласяваме тукъ дознание, за да можемъ да спасяваме положението си. Въ това отношение сме категорични, защото, ще приемете, че тукъ има честни хора, които няма да си служатъ вече съ старитѣ прийоми. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

Азъ завършвамъ, г-да. Около това събитие се развила много страсти. Често пѣти въ България, когато няма що друго да се показва и когато по голѣмитѣ въпроси няма за какво да се държи отговорно правителството, се създаватъ отъ слама стрели, за да се уязви правителството. Моето разбиране е, че общественото мнение, което и вие представлявате, няма да намѣри вина въ правителството за тая случка, която стана, наистина, много прискърбна. Вие сте по-млади, но азъ презъ моята 30-годишна обществена дейностъ съмъ чувалъ поменици и много надгробни слова на хора, които партизански загибаватъ, и имамъ куража днесъ, като председател на този кабинетъ, да кажа, че тая случка не ме засѣга, нѣмамъ никаква отговорност, за това, че правителството или неговитѣ органи са участвали въ убийството на единъ български гражданинъ. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

Г. Гиргиновъ ви изложи обективно и ви каза: „Г-да! Имате съдебни власти. Ако не вѣрвате на тия данни, които ви чета, имате съдебни власти“. Съдебниятъ следователъ, надъ когото няма да има натискъ, ще си каже думата. Никой не може да подозре, че ние, като административна власт, ще искаме да се бѣркаме въ съдебното дирене. Ние ще искаме цѣлата, голата истина. Най-напредъ ние ще искаме да се издирятъ отговорноститѣ.

Колкото до въпроситѣ, за които г. Пастуховъ загатна напоследъкъ, ще ви кажа следното: ако г. Пастуховъ иска да му се отговори на тия въпроси, ще си подаде за тѣхъ отдѣлни питаня. Азъ съмтам, че ще направи по-добре да чака да се разкриятъ работитѣ, за да можете да бѣдете въ състояние да прецените, дали взетитѣ мѣрки са на мѣсто или не са.

Завършвамъ. Въпросътъ бѣ досежно убийството, начина, по който е извършено и отъ кого е извършено. Недейте тогава да давате видъ, че по ония въпроси, по които ни питате, не ви отговаряме и да ни обвинявате, че не ви отговаряме. Това не бива. И ако азъ взехъ думата, то е затова, че ме покани моятъ уважаванъ противникъ г. Пастуховъ, който знае какво е питане и какви са длъжноститѣ, особено на човѣкъ отъ неговия калибъръ — простете ми тая дума — въ Парламента.

Г-да! Колкото и да е прискърбна случката, ще трябва да ви кажа, че Парламентътъ се издига все по-високо.

А. Ц. Цанковъ (д. ср): Все съ такива случки се издига.

Министър-председател Н. Мушанов: Говори се за небрежност, за неучастие на властта. Съдбата на единъ човѣкъ, падналъ презъ време на изборитѣ, обаче, тревожи Парламента. Отъ всичко това съмъ доволенъ. Но недейте смѣта, че това ще бѣде правилото за утрешния денъ. Азъ не го вѣрвамъ. Азъ съмъ живѣлъ като опозиционеръ дълги години презъ време на всички управления. Азъ искамъ, като честни хора, да си сложите ръката на сърдцето и да кажете, кога въ миналото, при такава една случка, когато ни обвиняватъ въ небрежност, Парламентътъ тѣй да се интересува и правителството да говори по случката тѣй откровенно, както ние говоримъ днесъ. („Браво!“ и ръкоплъскания отъ мнозинството)

Г. Костовъ (раб): Г. министре! Позволете единъ въпросъ: кога ще се повърнатъ на нашитъ другари отгетитъ имъ отъ полицията депутатски карти за бесплатно пътуване по желѣзницитъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Да ви кажа най-искрено, че ония, които нѣкога създаваха правилника за вътрешния редъ и постановиха народнитъ представители да се ползватъ съ карти за обезплатно пътуване по желѣзницитъ, тѣ нѣмаха предъ видъ, че ще дойде денъ, когато съ тия карти ще се ползватъ ония, които искатъ да рушатъ и Парламентъ, и държава. Това ви казвамъ по поводъ практиката, която усвоявате. И откровено да ви кажа, ако ще трѣбва за пръвъ път да ви накажемъ за вашия необузданъ езикъ и за вашата противонародна дейность, то ще бѣде като ви отнемемъ картитъ за бесплатно пътуване по желѣзницитъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение постановленията на Министерския съветъ относно Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, взети презъ 1931 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Т. Мечкарски (з): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 35)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Които г. г. народни представители приематъ предложението за одобряване постановленията на Министерския съветъ относно Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, взети презъ 1931 г., така както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема. (Вж. прил. Т. II, № 21)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Забравихъ, г. г. народни представители, да ви кажа, че това предложение не би трѣбвало да се гласува — то формално е одобрено съ гласуването законопроекта за храноизноса. То е дебатирано, когато е приетъ законътъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ: първо четене законопроекта за закрила на земеделѣца-стопанинъ — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Преди мене има записани двама души. Тѣ трѣбва да заявятъ, че се отказватъ отъ думата и тогава да ме викате.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Да. Г. Петко Дичевъ е на мѣстото на г. Драгойски.

Има думата народниятъ представителъ г. Василь Мариновъ.

В. Мариновъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Кризата въ земеделското производство, която отъ нѣколко години бушува въ цѣлъ свѣтъ, не пощади земеделското производство и въ нашата малка страна. И ако ние сме изправени днесъ да гласуваме единъ законопроектъ за закрила на земеделѣца-стопанинъ, то причината за това е именно тая криза, която днесъ съществува въ земеделското производство у насъ.

Г. г. народни представители! Кризата въ земеделското производство у насъ се обяснява отъ много икономисти главно съ свѣтовни причини. Азъ, обаче, при все че не съмъ икономистъ, ще се помѣча да я обясня въ голѣма степенъ съ чисто вътрешни причини, защото считамъ, че $\frac{2}{3}$ отъ причинитъ, за да дойде нашето земеделско производство въ това състояние, да задлъжниѣ въ такава степенъ, сж чисто вътрешни. Какви сж тѣ? — Преди всичко, презъ последнитъ нѣколко години правителството на Демократическия сговоръ забрави своя дългъ, забрави че трѣбва, наредъ съ грижитъ за подобрене на земеделското производство, за неговото машинизиране, да употреби грижи и за намирането пазари, пласментъ за това производство. То сѣтна, че неговата задача се изчерпва само съ грижитъ му за машинизиране на земеделското производство и тамъ насочи своитъ голѣми усилия. Бившиятъ министъръ на земеделието, г. Димитъръ Христовъ, хвърли много срдства за машинизиране на нашето земеделѣе. Закупуваше плугове, брани, култиватори, ваяци, подривачи и т. н., като не държеше смѣтка за стопанската мощъ на нашето земе-

дѣлие, въ състояние ли е да понесе това машинизиране и да го рентира или не; като не държеше смѣтка за новитъ насоки на производството, за оная стопанска трансформация, която трѣбваше да бѣде извършена съ огледъ на новитъ нужди, съ огледъ на онова стопанско прегрупиране, специално въ земеделско отношение, което се налагаше да се извърши, като се има предъ видъ, че земеделското производство въ цѣлъ свѣтъ биде въ голѣма степенъ засилено. Липсваше, следователно, тая грижа за намиране външни пазари, за пласментъ на земеделското производство — отъ една страна. Отъ друга страна, биде извършенъ въ 1929 г. вносъ на сръбско жито за около 480 милиона лева — отрова за нашето земеделѣе, при наличността на достатъчно храни въ нашата страна, които можеха не само да задоволятъ нуждитъ на нашето население, но имаше излишци за износъ. Тѣзи срдства можеха да останатъ за вътрешенъ оборотъ, чрезъ закупуване на земеделски произведения отъ нашитъ производители. Ако въ 1929 г. не бѣше направенъ онзи вносъ на сръбско жито за 480 милиона лева, нашето жито щѣше да се консумира, нѣмаше да бѣде заварено отъ сдѣващата реколта, нѣмаше да имаме днесъ тоя излишъкъ и нѣмаше да стане необходимо да се създаватъ и Дирекцията на храноизносъ, и тия институти, които коштуватъ и безъ друго извънредно много скъпо на нашата държава.

И, г-да, вѣрно е, че ценитъ на земеделскитъ произведения днесъ сж много по-низки, отколкото преди. Докато въ 1926/1927 г. пшеницата имаше цена 6, 7 дори 8 л. килограмтъ, днесъ тя има цена 1.50—2 л. килограмтъ. Задълженията, обаче, на земеделѣца-стопанинъ се направиха при ония високи цени на земеделскитъ произведения и днесъ той въ никой случай не може да направи погашения на своитъ задължения, които правѣше при разчетъ, че има едни високи цени на своитъ произведения.

Нека разгледаме какъ сж разпредѣлени задълженията на земеделѣца-стопанинъ днесъ. По монѣтъ сведения, г. г. народни представители, къмъ Българската земеделска банка, въ 1930 г., тѣ сж общо 4.019.122.000 л., а въ началото на 1931 г. сж 4.012.834.000 л. Това е въ началото на 1931 г., а въ края на сѣщата година задълженията на земеделѣца-стопанинъ къмъ Българската земеделска банка сж 4.096.043.000 л.

Г. г. народни представители! Тия задължения на земеделѣца-стопанинъ се разпредѣлятъ, както следва: на стопанствата, притежаващи отъ 0 до 100 декара, които сж на брой 624.523 и съставляватъ 85% отъ броя на всички земеделѣски стопанства въ България, като притежаватъ общо 24.492.343 декара, се пада общо задължение — не само къмъ Българската земеделска банка, но и къмъ Българската централна кооперативна банка, респективно къмъ кредитираниитъ отъ нея учреждения, именно кооперациитъ и популярнитъ банки, както и къмъ частнитъ банки и лица — крѣгло къмъ 8 милиарда лева. Иначе казано, на стопанствата, които иматъ до 100 декара земя, се пада срдѣно по 336 л. задължение на декаръ. Значи, стопанитъ, които иматъ срдѣна площъ до 40 декара, иматъ задължение по 336 л. на декаръ, отъ които надъ 230 л. на декаръ сж къмъ Българската земеделска банка. Земеделскитъ стопанства съ площъ срдѣно отъ 100 до 300 декара сж 134.902; тѣ съставляватъ 14.3% отъ всичкитъ земеделѣски стопанства въ България и общата площъ на земята имъ възлиза на 15.273.122 декара, така че срдѣно на едно отъ тия стопанства се падатъ по 145 декара. Сѣшитъ тия стопанства иматъ задължения крѣгло къмъ 3 милиарда лева, или, иначе казано, на декаръ срдѣно имъ се пада по 217 л. задължения. Най-после, едритъ земеделѣски стопанства, които иматъ надъ 300 декара земя и които сж 4.766, като представляватъ 0.6% отъ всички земеделѣски стопанства въ България, съ обща площъ 4.924.404 декара, иматъ крѣгло 925 милиона лева задължения или срдѣно по 190 л. на декаръ.

Отъ тая статистика, г. г. народни представители, вие виждате, че най-голѣми задължения — по 346 л. на декаръ — иматъ дребнитъ земеделѣски стопанства, тѣзи, които притежаватъ до 100 декара земя.

Г. г. народни представители! Въ такъвъ случай, пита се: когато съ законопроекта, който е сложенъ на разглеждане и гласуване, се закрилятъ онѣзи земеделѣски стопани, които притежаватъ до 40 декара земя, като тая земя става неотчуждаема, а ония, които иматъ до 200 декара земя, и до 150 хиляди лева задължения, като имъ се даватъ известни привилегии за изплащането на тия задължения, облекчението, което се прави, е ли ефикасно, ще може ли да даде онзи резултатъ, който преследваме, или не? Преди, обаче, да отговоримъ на този въпросъ, чини ми се, че трѣбва да отговоримъ на другъ въпросъ:

едно земеделско стопанство, което притежава до 40 декара земя и което законопроектът закриля, като прави неотчуждаема тази земя, може ли да покрива своите разходи, е ли рентабилно или не е рентабилно? Азъ считамъ, че едно земеделско стопанство, което има до 40 декара земя, едва ли би могло дори да изхрани членовете си, неужели да даде каквито и да било приходи, съ които да покрие необходимитъ въ стопанството нужди, и че това земеделско стопанство или ще трѣбва да рационализира своето производство, или ще трѣбва да търси други странични доходи. И когато се занимаваме съ този законопроектъ, ще трѣбва да имаме ясна представа, че земеделскитъ стопанства съ земя до 40 декара, която ще бѣде неотчуждаема, въ никой случай не могатъ да бѣждатъ рентабилни, не могатъ да задоволяватъ нуждитъ си, ако производството имъ не бѣде модернизирано, ако не се намиратъ подходящи култури, отъ които да се получатъ необходимитъ доходи за задоволяване на нуждитъ имъ. Безспорно, това е въпросъ на оная земеделска и стопанска политика, която въ бѣдеще ще има да се прокарва отъ уважаемия г. министъръ на земеделието, но азъ се спирамъ върху тоя въпросъ, като мисля, че той не трѣбва да бѣде отминатъ така мълкомъ.

Г. г. народни представители! Днесъ въ България има обработваема площъ общо 44.689.870 декара, които въ 1927 г. представляваха една стойностъ отъ 83.933.620.000 л., но които сега, при днешнитъ намалени цени, въ никой случай не могатъ да иматъ тази стойностъ. Въ 1927 г. стойността на земеделскитъ сгради въ България бѣше 34.845.000.000 л., стойността на живия инвентаръ бѣше 19.927.205.000 л., а на мъртвия инвентаръ — 4.760.149.000 л. Днесъ, когато цената, както на земята, така също и на сградитъ, и на живия и мъртвия инвентаръ, е спаднала съ не по-малко отъ 60%, стойността имъ ще бѣде не повече отъ 50 милиарда лева. При този капиталъ отъ 50 милиарда лева на земеделцитъ у насъ, тѣхнитъ задължения къмъ Българската земеделска банка, къмъ популярната банка, къмъ кооперациитъ и къмъ частнитъ банки и лица възлизатъ кръгло на около 12 милиарда лева или, иначе казано, задълженията имъ се равняватъ на 20—25% отъ капитала имъ. А като имате предъ видъ, че този капиталъ е мъртавъ, че той въ никой случай не може да дава онази рента, която дава капиталътъ, който се впрѣга въ търговия и въ спекулативни цели, вие можете да си дадете ясна смѣтка за състоянието, въ което днесъ се намира нашиятъ земеделецъ-стопанинъ.

Помощта, която днесъ се иска да му се даде, ще постигне ли онзи резултатъ, който се цели, е ли ефикасна, е ли бърза и ще може ли да заздравя земеделското стопанство въ нашата страна? Азъ мисля, г. г. народни представители, че тая помощъ не ще може да бѣде така ефикасна. Но, безспорно, при липса на по-голяма възможностъ отъ страна на държавата, при липса на срѣдства, при това финансово състояние, въ което се намира нашата страна, тая помощъ, която се дава, макаръ че не е ефикасна, макаръ че не е достатъчна, все пакъ е необходима, тя трѣбва да се даде, защото и безъ нея земеделецътъ стопанинъ е обреченъ на загиване.

Кой трѣбва, обаче, да дава тая помощъ? Азъ мисля, г. г. народни представители, че тъкмо тукъ е ролята на Българската земеделска банка, че тъкмо тукъ тя трѣбва да изпълни своята задача така, както повелява чл. 9 отъ закона за Българската земеделска банка, въ който се казва: „Българската земеделска банка подпомага съ кредититъ си земеделското население направо или чрезъ земеделскитъ кооперативни сдружения“. Изпълни ли Българската земеделска банка тая своя задача, така строго фиксирана въ чл. 9 отъ закона?

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители! Моля да се съгласите да се продължи заседанието, докато свърши ораторътъ. Който отъ г. г. народнитъ представители е съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

В. Мариновъ: Отъ баланса за 1931 г. на Българската земеделска банка се вижда, че тя е раздала въ форма на заеми на земеделски стопанства, както казахъ по-рано, общо 4.096.043.000 л. Това е само за земеделскитъ стопанства, а общо тя е раздала 5.974.997.000 л. или, иначе казано, приблизително 2 милиарда лева е раздала Българската земеделска банка не на нуждаещитъ се земеделски стопани, а ги е раздала на други лица и учреждения. Така, тя е раздала въ форма на заеми на държавата, окръжитъ и общинитъ общо 704.582.957 л.; заеми за гаранции — 77.475.433 л.; участие въ капитала на Интернационалната банка — 10.000.000 л.; участие въ капитала на Българската ипотечна банка — 8.000.000 л.; тя също така е получила

заеми, както следва: заеми отъ заема за бѣжанцитъ — 392.442.922 л.; заеми за земитъ отъ трудовитъ земеделски стопанства — 453.153.098 л. и пр. Тя, следователно, е раздала заеми на неземеделци кръгло около 2 милиарда лева. Ако тя тия заеми не бѣше ги дала на неземеделци, ако тя бѣше ги пласирала тамъ, където е нейното предназначение — въ земеделскитъ стопанства — ние щѣхме да имаме задълженията на земеделцитъ къмъ частнитъ банки и къмъ частнитъ лица, ако не почти премахнати, несъществуващи, то до голяма степенъ тѣ щѣха да бѣждатъ намалени и нѣмаше да дойдемъ до това положение, щото частни кредитори да излагатъ на публична продажъ земята на земеделцитъ и да я продаватъ на безценица. Задачата на Българската земеделска банка не е да злопоставя земеделеца-стопанинъ, не е да излага неговия имотъ на публична продажъ. Безспорно, когато той не урежда своитъ задължения, банката нѣма да го търпи, нѣма да го чака вѣчно, за да не изплати тия свои задължения, тя ще поиска тѣ да се изплатятъ, като ще му направи нуждитъ разсрочки, като ще му даде нуждното улеснение, като ще направи всичко възможно, за да може постепенно-постепенно той да изплати задълженията си, защото по този начинъ той нѣма да бѣде поставенъ въ ноктитъ на частни лихвари, на частни банкери, които да не милѣятъ за него, които да му взематъ лихва 16, 18 даже и до 20% — както има много такива случаи — които да искатъ промѣна на записитъ на всѣки три месеца, за да ги олихвяватъ и по този начинъ земеделецътъ-производителъ да бѣде поставенъ така зле въ рѣцетъ на частнитъ лихвари и на частнитъ банкери.

Следователно, политиката на Българската земеделска банка тукъ не отговори на нейното предназначение. Нѣщо повече даже, Българската земеделска банка въ 1929 г., когато получи заемъ, когато тя се виде доста опаричена, стигна до тамъ, че почна да бие барабанитъ въ села и градове: който има нужда да отиде да получи заемъ. И се стигна до тамъ, щото въ с. Павликени, когато би барабанътъ за раздаване суми отъ Българската земеделска банка, и който имаше нужда и който нѣмаше нужда отиде да вземе пари въ заемъ, понеже нашиятъ народъ счита, че вземането не е едно и също съ даването. Отидоха, вземаха пари, прогуляха ги и днесъ, естествено, тѣ се виждатъ въ доста затруднено положение, когато ще трѣбва да връщатъ тия суми. Така, Българската земеделска банка, раздала своитъ суми на ненуждаещи се, не отговори на ония нужди на земеделеца-стопанинъ, когато тѣ се появиха. И затуй днесъ, ние сме принудени да се справяме съ това положение, да търсимъ начинъ чрезъ законъ да се подпомогне на земеделеца-производителъ, когато, ако Българската земеделска банка изпълняваше своето предназначение, така както тя трѣбваше да го изпълни, нѣмаше да има нужда, да се дочаква дори, по моето разбиране, тоя законопроектъ да бѣде слаганъ на разглеждане днесъ, за да се сътятъ да поискатъ намаление на лихвата на Българската земеделска банка, за да се даватъ изявления отъ управителния съветъ, респ. отъ управителна на Земеделската банка, че тя намалява своитъ лихви, които изявления сѣ публикувани въ в. „Зора“, но които още не сѣ приложени до този моментъ. Въ тия изявления се казва, че (Чете) „Българската земеделска банка намалява лихвения процентъ на заемитъ, както следва: а) на кооперациитъ:

- „1. За заеми и текущи смѣтки на кредитнитъ кооперативни сдружения — 8%;
- „2. За депо и скonto на портфейлъ, срещу поети задължения, произходящи отъ неудачни продажби или преработка на земеделски произведения — 7%;
- „3. За заеми и текущи смѣтки срещу залогъ на земеделски произведения — 9%;
- „4. За ипотечни заеми — 9%“ и т. н.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че Земеделската банка отдавна, много отдавна трѣбваше да направи това, защото ако тя бѣше го направила, нѣмаше да се наложи вотирането на законопроекта, който днесъ се слага на разглеждане предъ насъ. Но, тъй или иначе, по моето разбиране, Земеделската банка не изпълни своята задача така, както трѣбваше да я изпълни, тя не помогна на земеделеца-стопанинъ. Обратното: не само че тя не намали лихвата, но тя вземаше висока лихва за просрочени заеми, вземаше единъ процентъ отъ 2% въ форма на глоба и т. н. По този начинъ тѣзи заеми се превръщаха вече въ едни твърде тежки задължения, които земеделецътъ-стопанинъ, поради обезценяването на неговитъ произведения, не е въ състояние така лесно да посрѣща, а предназначението на Българската земеделска банка не е банкерско спекулативно, а стопанско — да подпомага нуждитъ на земеделието.

Какво се цели съ законопроекта, който е сложен за разглеждане днес пред нас?

Въ чл. 1 на законопроекта е казано: (Чете) „Земледелски стопанин, по смисъла на настоящия закон, е всяко лице, което преди 29 юний 1931 г. е имало като главно занятие земледелието или отраслите му, където е влагало личния си труд или тоя на семейството“.

Г. г. народни представители! Азъ считамъ, че така, както е дадена редакцията на алинея първа отъ чл. 1 на законопроекта, е недостатъчна; че тя не обгръща изцѣло всички земледѣлски стопанства; че тя е неясна и не може да се разбере дали само тия, които непосредствено обработватъ своята земя -- било лично или чрезъ своето семейство -- или и ония, които посредствомъ наемни работници обработватъ своята земя, се обхващатъ отъ чл. 1. Чл. 1 отъ по-рано предложениия ни законопроектъ бѣше по-ясенъ. Въ него изрично се казваше: „Той“ -- значи земледѣлецътъ -- „може да бѣде подпомаганъ и отъ наемнъ трудъ“. Въ новата редакция на алинея първа отъ чл. 1 на законопроекта не е учснено това и азъ смѣтамъ, че г. министърътъ на земледѣлието ще разясни, дали подъ думитъ „влага личния си трудъ или тоя на семейството си“ се разбира и обработване на земята посредствомъ наемни работници, или пъкъ такова обработване на земята е изключено.

Въ алинея втора на чл. 1 се казва: (Чете) „Качеството на земледѣлски стопани и другитѣ условия, поменати въ ал. I на настоящия членъ, се установяватъ отъ общинското управление по мѣстожителството на стопанина“. Г. г. народни представители! Азъ мисля, че можемъ да се натъкнемъ на едно голѣмо партизанствуване, ако качеството на земледѣлски стопанинъ и другитѣ условия въ алинея първа на чл. 1 отъ законопроекта се установява само отъ общинското управление. Ако общинското управление откаже да установи това качество, какъ ще трѣбва да постѣпимъ заинтересованитѣ, за да установи своето качество? Затова азъ моля г. министра на земледѣлието да се съгласи, щото да се постави една нова алинея, трета, въ чл. 1, въ която да се гже: когато общинското управление откаже да установи това качество на едно лице, то има право въ 7-дневенъ срокъ да обтжи отказа предъ околийската комисия състояща се отъ: председателъ -- мировиятъ сѣдия, и членове -- началникътъ на Българската земледѣлска банка и околийскиятъ агрономъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Ами ако и тя откаже?

В. Мариновъ (д): Мене ми се струва, че тя нѣма да откаже, тя ще бѣде по-обективна; тя не би могла да партизанствува. Общината може по партизански съображения да откаже на известно лице, което има интересъ да установи това свое качество, че е земледѣлецъ, и то се лишава отъ възможността по-нататкъ да обтжи този отказъ, неговиятъ пѣтъ е преграденъ, то нѣма начинъ, по който да добие това облекчение, което му се дава по настоящия законопроектъ. За да не се дава възможностъ да се партизанствува и да се върши злоупоставяне на известни лица, които иматъ пълно право да се ползватъ отъ облагоитѣ на тоя законопроектъ, азъ мисля, че едно обтжване на отказа се явява абсолютно необходимо.

Въ чл. 2 на законопроекта се казва, че „предметъ на законопроекта сѣ всички дългове на обща сума до 150.000 л. на земледѣлския стопанинъ“, и т. н. Върху него азъ нѣма да се спирамъ.

Въ чл. 3 е казано, че „до 1 ноемврий 1932 г. се спиратъ всички публични продажби на движими и недвижими имоти на земледѣлцитѣ-стопани, ползуващи се отъ този законъ, и тѣхнитѣ поржчители“ и пр. Азъ мисля, че трѣбва да се добави, че всички длъжници и кредитори сѣ длъжни до тази дата да декларирайтъ своитѣ действителни задължения и вземания и който не стори това, ако е длъжникъ, се лишава отъ правото да се ползува отъ облагоитѣ на закона, ако е кредиторъ, се лишава отъ вземанията си. Това е необходимо да се добави, г. г. народни представители, за да се избѣгне укриването на задълженията, за да се избѣгне увеличението, за да се избѣгне всякаква недобросѣвѣстностъ, която иначе би съществувала.

Въ чл. 4 се изброяватъ условията, при които всѣки длъжникъ земледѣлски стопанинъ, както и неговиятъ кредиторъ, могатъ да поискатъ предъ надлежния мирови сѣдия сключването на земледѣлски конкордатъ, а именно: поетитѣ задължения отъ земледѣлца-стопанинъ да бждатъ намалени най-малко съ 30%, при 8% лихва и споредъ размѣра на задълженията се дава разсрочване за изплащането имъ. Дългове до 15.000 л. ще се плащатъ въ срокъ отъ 3 години. Мене ми се струва, че този срокъ е твърде краткъ и би трѣбвало да се увеличи на 5 години, за да могатъ земледѣлцитѣ по-безболезнено да изплатятъ своитѣ

задължения. За дълговетѣ до 50.000 л. срокътъ да се увеличи отъ 5 на 8 години, а за дълговетѣ надъ 50.000 л. -- отъ 8 на 12 години.

Въ чл. 5 се казва, че „Българската земледѣлска банка гарантира предъ кредиторитѣ изплащането на сумата, установена по тоя конкордатъ, ако, по нейна преценка, имотитѣ на длъжника представляватъ за нея достатъчно обезпечение за тая гаранция“. Не е казано, обаче дали Българската земледѣлска банка е длъжна на всѣкиго да даде тази гаранция или само на ония, на които тя намѣри за добре. Азъ бихъ молилъ да се постанови, щото Българската земледѣлска банка задължително да дава тази гаранция предъ кредиторитѣ за всички ония длъжници, за които тя счете, че тѣхното имотно състояние е достатъчна гаранция за сумитѣ, които тя би се задължила да заплати на кредитора.

За мене не е ясно, какъ ще се уредятъ задълженията на ония длъжници, на които задълженията сѣ по-голѣми отъ половината отъ стойността на тѣхнитѣ имоти, щото Българската земледѣлска банка, съгласно чл. 11 отъ нейния законъ, дава ипотека въ размѣръ на 50% отъ действителната стойностъ на земята. Единъ длъжникъ, ако има земя, която струва 50.000 л., а има задължения 40.000 л., не би могълъ да сключи ипотека. Безспорно, тогава кредиторътъ, за да получи поне малко отъ сумитѣ, които има да взема, ще трѣбва, освенъ онова намаление, което ще направи по силата на сѣдебния конкордатъ, да направи и ново намаление, за да сведе своето вземане дотамъ, щото то да бѣде гарантируемо отъ Земледѣлската банка.

Въ чл. 7 отъ законопроекта е казано, че „по писмено искане, направено най-късно до края на 1932 г., отъ земледѣлски стопанинъ, който, следъ продажба на имотитѣ му, е останалъ съ по-малко отъ 50 декара земя, Българската земледѣлска банка изкупува принудително отчужденитѣ му недвижими имоти отъ 1 януарий 1929 г. до влизането въ сила на настоящия законъ, ако сѣ купени отъ неземледѣлци или отъ земледѣлци, притежаващи сами надъ 100 декара земя и ако тия отчуждени имоти принадлежатъ още на купувачитѣ на търга“ и пр., за да се попълнятъ имотитѣ му до 50 декари. Азъ смѣтамъ, че определената дата 1 януарий 1929 г. ще трѣбва да стане 1 януарий 1928 г. Значи, земледѣлецъ-стопанинъ, на когото е продадена земя отъ 1 януарий 1928 г. насамъ, може да я изкупи, за да си попълни имотитѣ до 50 декари.

Но за менъ е неясно, защо той има право да изкупи толкова земя, че да попълни имотитѣ си до 50 декари, когато въ чл. 12 на законопроекта е казано, че не може да се налага запоръ и да се обявяватъ на продажъ изброенитѣ въ чл. чл. 666 и 781 на закона за гражданското сѣдопроизводство имоти на земледѣлски стопанинъ до 40 декара. Това е една несъобразностъ, и затова азъ бихъ молилъ да се приеме да бждатъ неотчуждаеми до 50 декари. Така ще се обгърнатъ много по-голѣмъ брой земледѣлци-стопани, на които тѣзи 50 декари сѣ абсолютно необходими, за да могатъ поне да изхранватъ своитѣ семейства.

Едно отъ най-важнитѣ постановления на законопроекта е чл. 13, въ който се казва, че „постановленията на настоящия законъ не се прилагатъ по отношение на Българската земледѣлска банка и кредитираниитѣ отъ нея кооперативни сдружения, Българската народна банка, Ипотекарната банка и Българската централна кооперативна банка, а сѣщо и за дългове къмъ наемни работници за извършена отъ тѣхъ работа въ стопанството“. Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че сѣ пропуснати и трѣбва да се предвидатъ популярнитѣ банки и всичкитѣ кредитирани отъ Българската централна кооперативна банка кооперативни сдружения, като следъ думитѣ: „и Българската централна кооперативна банка“ се прибавятъ думитѣ „и кредитираниитѣ отъ нея кооперативни сдружения“. Защо е необходимо да се направи това? Затова, защото, г. г. народни представители, 75% отъ задълженията на земледѣлцитѣ-стопани сѣ къмъ Българската земледѣлска банка, земледѣлскитѣ кооперации и популярнитѣ банки. Ако популярнитѣ банки и кооперациитѣ при Българската централна кооперативна банка бждатъ засегнати отъ постановленията на настоящия законъ, ние ще имаме едно унищожение, едно окончателно съсипване на всички популярни банки и на всички кооперативни сдружения при Б. ч. к. банка. Азъ имамъ тукъ статистика само за 200 популярни банки въ България. Тѣ иматъ собственъ капиталъ 761.873.492 л., а влоговетѣ имъ възлизатъ на 2.313.892.760 л. По-голѣмата частъ отъ тия влогове, безспорно, тѣ сѣ раздали въ форма на заеми на земледѣлци и занаятчии. Ако вие изключите популярнитѣ банки отъ чл. 13 на настоящия законъ, както сѣ изключени сега, това намаление отъ 30% ще се понесе отъ капитала, т. е., отъ дълговетѣ на членоветѣ на популярнитѣ банки и кооперациитѣ и тия

дѣлове да бждатъ окончателно унищожени. Защото при едни влогове отъ 2.313.892.760 л., които сж раздадени въ заеми, като намалите 30%, това прави повече отъ 700 милиона лева, т. е. ще унищожите изцѣло капитала на популярнитѣ банки и ще ги поставите предъ неминуемъ фалитъ. А популярнитѣ банки и кооперациитѣ при Б. ц. к. б., г. г. народни представители, сж единъ отъ стълбоветѣ, върху които е опрѣнъ днесъ земеделѣцѣтъ-стопанинъ. Ако вие унищожите по този начинъ кооперациитѣ при Б. ц. к. б. и популярнитѣ банки, ще се нанесе една непоправима пакостъ на земеделѣското стопанство, а никой нѣма право и не може да посегне върху влоговетѣ, които сж дребни спестявания на беднитѣ и срѣдни слоеве въ страната ни и които сж отдѣлили тия спестявания отъ залъка си, бѣли пари за черни дни, за да се допустне, че намалението отъ 30% би засегнало както капитала на кооперативнитѣ сдружения, така и влоговетѣ. Та повтарямъ, азъ считамъ, че ще трѣбва въ чл. 13 да се предвидятъ и кооперативнитѣ сдружения, които членуватъ при Българската централна кооперативна банка. Но, г. г. народни представители, заедно съ това, би следвало да се постанови, щото тия кооперативни сдружения да направятъ отъ своя страна разсрочване и на задълженията и намаление на лихвата на длъжницитѣ, като това разсрочване, което е предвидено въ чл. 4 на настоящия законопроектъ, бжде приложено и спрямо длъжницитѣ къмъ популярнитѣ банки и кооперациитѣ. Сжщо така да бжде намаленъ и на тѣхъ лихвениятъ процентъ до 8%, както се намалява на другитѣ длъжници съ настоящия законопроектъ. Стори ли се това, облекчението, което се цели да се даде на земеделѣца-стопанинъ, безспорно ще му бжде дадено, като сжщевременно ще бжде запазенъ и кредитътъ, който иматъ днесъ селянитѣ въ кооперациитѣ и популярнитѣ банки.

Г. г. народни представители! Състоянието днесъ на нашето земеделѣско стопанство безспорно е много лошо. Ако въ 1927 г. сме имали 734.191 земеделѣски стопанства, днесъ земеделѣскитѣ стопанства сж приблизително 900.000. Следователно, земята е раздробена извънредно много поради сжществуващия законъ за наследствата. Наредъ съ това раздробление, безспорно, и доходността на земеделѣското стопанство е намаляла много. Докато въ 1927 г. нашитѣ земеделѣски стопанства сж имали 183.845 биволи, въ 1929 г. сж имали вече 156.418 биволи. Въ 1927 г. сж имали 873.661 волове, а въ 1929 г. — 884.501 волове. Нѣма да ви казвамъ цифри за другия едъръ и дребенъ добитѣкъ въ нашето стопанство. Дребниятъ добитѣкъ е чувствително намалѣлъ, отъ една страна, поради разораването на меритѣ, а отъ друга страна, поради раздробяването на земеделѣскитѣ стопанства, които не сж вече въ състояние да се поддържатъ сами и дойдохме до положението, щото задълженията на земеделѣца-стопанинъ да сж непоносими.

Съ предложения законопроектъ, който е даже закъснѣлъ, ...

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Въ политиката нѣма закъснѣли работи, стига да могатъ да се прокаратъ.

В. Мариновъ (д.): ... който трѣбваше по-рано да бжде внесенъ, се цели да се спрѣ разлагането и унищожението

на земеделѣскитѣ стопанства, като не бждатъ изкарвани на публична продажъ имотитѣ имъ отъ кредиторитѣ, като имъ се даде възможность да посрещнатъ своитѣ задължения по-безболезнено. Тоя законопроектъ, макаръ и малко закъснѣлъ, все пакъ е необходимъ, е наложителенъ.

Г. г. народни представители! Държавата не е въ състояние да даде по-голяма помощъ, въпрѣки че тя би сторила и това. Нека не се смѣтне, обаче, и тая помощъ — така както мнозина я смѣтатъ — че едвали не съставлява единъ болшевишки актъ, че тя едвали не съставлява една експроприация на частния капиталъ, че това едвали не е единъ революционенъ актъ по пѣтя на демокрацията. Нека се разбере, че демокрацията ще върви по своя пѣтъ не чрезъ революция, а чрезъ постепенното експроприране, за да може да създаде условия за добъръ животъ на беднитѣ слоеве. Така тя ще може да прегради и пѣтя на ония, които така много подхранватъ апетита си, че днешниятъ общественъ строй е негоденъ, че той не може да се пригоди, не може да създаде условия и възможность на нуждаещитѣ се да живѣятъ, а че единственитѣ ще бждатъ тѣ, които ще му създадатъ такива условия. Съ предложения законопроектъ се прегражда пѣтятъ на тѣхната демагогия, че буржоазията не е годна да създаде ония реформи, които целятъ подпомагането на нуждаещитѣ се. Напротивъ, дава се доказателство, че по пѣтя на прогреса демокрацията ще върви базно къмъ социализацията. Не върви ли по тоя пѣтъ, тя нѣма да бжде демокрация. Ето защо съ предлагания законопроектъ, макаръ и не така чувствителна да е помощта, която ще се даде, все пакъ тя ще се даде въ рамкитѣ на възможното при условията, при които живѣемъ. Дано тия условия се подобрятъ, дано не се влошатъ, за да не става нужда да се прибѣгва отново къмъ такива закони. Но ако това се наложи, днешното правителство ще намѣри сили въ себе си да трѣгне и къмъ порешителни мѣрки. То ще направи всичко възможно, за да подпомогне нуждаещитѣ се. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители! Съобщавамъ, че е постѣпилъ, по частна инициатива, законопроектъ за измѣнение чл. 188 отъ закона за народното здраве отъ 9 мартъ 1929 г. Вносителъ сж народнитѣ представители: г. г. д-ръ Г. М. Димитровъ, д-ръ Д. Бурилковъ и Л. Гюровъ. (Вж. прил. Т. I, № 36)

Този законопроектъ е подписанъ отъ нужното число народни представители.

Той ще бжде отпечатанъ, раздаденъ на г. г. народнитѣ представители и поставенъ на дневенъ редъ.

Идущото заседание ще бжде въ петѣкъ, 4 ч. следъ обѣдъ, съ сжщия дневенъ редъ, безъ точка първа.

Които приематъ този дневенъ редъ за идущото заседание, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранieto приема.

Заседание ще имаме и въ сжбота.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 35 м.)

Подпредседателъ: Н. Шоповъ

Секретаръ: Т. Хр. Мечкарски

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ